

Vipavski glas

letnik XXI | julij 2006 / št. 77

DOMOVINA

ISTO SE NEBO RAZPENJA,
ZVEZDIC LESKETA;
ISTO SOLNCE VIR ŽIVLJENJA
SIJE MI Z NEBA...
ISTA POMLAD, ISTO CVETJE,
ISTO DROBNIH PTIČIC PETJE –
VENDAR V SRCA DNU
SREČE NI IN NI MIRU...
DOMOVINA, DOMOVINA,
MISEL MOJA TI EDINA.
DUH MI Z ZEMLJE TUJE
DALEČ K TEBI LE POTUJE:
ČEZ VRHOVE BREZ ZAPREK,
ČEZ VALOVE SILNIH REK,
VRŽE SE Z MOČJO VALOV,
ZABUČI Z MOČJO LESOV:
ZDRAVO, ZDRAVO TI EDINA
MISEL MISLI: DOMOVINA!

FRAN ŽGUR

(ZVONČEK, 1916, STR. 255)

Letos praznujemo 15. obletnico samostojne Slovenije. Vsem izrečenim čestitkam in dobrim željam se pridružujemo tudi člani UO VG.

UO

Naslovnica

... v vetru plapolajo naše zastave ...

Zadnja stran

Pogled na del Vipave

Fotografije in oblikovanje: Junija d.o.o., Andrej Hrovatin

ZGODILO SE JE PRED PETNAJSTIMI LETI

25. junij 1991, DAN PREJ, kot so ga poimenovali v knjigi, ki je bila napisana zato, da bi natančno opisala upor vse Primorske v spontanem upiranju JLA. To je bil dan, ki bo ostal še posebej v spominu Vrhpoljcev in Vipavcev, kajti prav tu se je začel prikaz arogance in nasilništva JLA v naši dolini, ter gnev ljudi, ki so soldateski znali in zmogli pokazati, da ne bo šlo tako zlahka, kot so bili prepričani v Beogradu, protagonisti drugačne politike, kot smo jo želeli Slovenci.

Tistega dne me je okrog poldneva ves vznemirjen po telefonu poklical predsednik KS Branko Tomažič. Predlagal je, da bi nemudoma nekje nad vasjo postavili barikado vojaškim tankom, ki so že prihajali iz Bele proti Vrhpolju. V trenutku je stekla akcija. Moj sin Martin in njegov sodelavec Miro Bogataj sta nad Vrhpoljem pričakala tanke z buldožerjem postavljenim čez cesto. Ovira je oficirje razjezila, da so po polurnem prerekanju in grožnjah buldožer kot smet pahnil na rob cestišča. Pred drugo skupino tankov je Martin ponovno postavil čez cesto buldožer vedoč, da v drugo ne bo šlo tako kot prej. Kapetan Kovačič, vodja tankov, se je besen z avtom zapodil v Bogataja. Ta je obležal pod avtom, držal se je za prednji ščitnik in glavo uspel držati od tal. Vsi prisotni so vpili, in ko je Kovačič končno ustavil avto, je zaukazal ponovno zriniti buldožer s ceste.

Tedaj se je Martin z UKV postajo povezal z ajdovsko policijo. Ta je nemudoma prevzela vodstvo v nadaljnjem odporu in skupaj so potem organizirali izjemno močno barikado z naloženimi kamioni v najožjem delu ceste v Vrhpolje.

To so bili trenutki, ko bi lahko ena sama nepremišljena gesta povzročila, da bi vojska porušila vse okoliške hiše. Živci oficirjev so namreč dosegli mejo razsodnosti. Zaprli so Mira Bogataja in Petra Curka, ker sta se prerekala z njimi. Mira so v vojašnici pretepli in mu psovali Janšo. Še prej so mu ustrelili mimo glave. Curkov bivši svak je potem oba rešil iz primeža soldateske, tako da se je vse srečno končalo brez žrtev, kajti DAN PREJ ni nihče imel ukaza za ubijanje in rušenje. Nekaj pomembnega je pa le bilo opaziti v očeh oficirjev. Spoznanje, »da Slovenci nismo Janezi«. Zvečer naj bi skozi vas pripeljal še zadnji konvoj tankov. Oficirji so opozarjali razjarjene Vrhpoljce, ki so v špalirju pred cerkvijo vpili in zmerjali, naj pustijo tanke mimo. Tedaj je iz Vipave prišlo večje število ljudi, ki so imeli pogum, da so se ulegli na cesto pred tanke. V vrstah so ležali in molče protestirali. Bilo je groteskno gledati vojaški strelski vod pred tanki, s puškami uperjenimi v te ljudi. Poleg voda je stal celo komandant vojašnice Vipava. Tomažič mu je predlagal, naj za deset minut ugasne motorje tankov, potem bodo tudi protestniki sprostili pot. Tako se je tudi zgodilo. Še tisto noč so bili tanki v kasarni.

Vsi smo vedeli, da bo naslednji dan drugačen. Po vojaško izpeljan. Pa ni bilo točno tako. Kamorkoli so tanki rinili, so naleteli na barikade in gnev ljudi, da jim ni bilo lahko priti do državne meje. V tistih težkih urah preizkušnje, ko smo videli, da se je armada obrnila proti ljudstvu, je bilo osrečujoče vedeti, da imamo za sabo našo policijo, ki nam je dajala tisti dan pogum v tem splošnem kaosu. Moja družina je v naslednjih dneh opravila prav resno nalogo v zmagi nad JLA. Tako kot še veliko radioamaterjev. S pritiskom na gumb UKV postaje smo popolnoma onemogočali komunikacijo med posameznimi vodstvi vojaških enot. Preprečili smo jim frekvenco. Bili so nepovezani in neobveščeni. Recimo, komanda v Postojni ni mogla komunicirati s komando v Gorici. Žalostno, da armada, ki se je hvalila, da je sedma po moči v svetu, ni premogla boljših komunikacijskih sistemov, imela je enake, kot mi radioamaterji. Strahovito so bili jezni. Grozili so nam, da nas bodo našli in pobili kot pse. To bi se tudi zanesljivo zgodilo, če četrti dan vojne za Slovenijo ne bi poveljnik slovenske vojske Janša zaustavil radioamaterjev, se jim zahvalil za pomoč in po TV povedal, da je zdaj napočil čas pogajanj z vojsko. Knjigo bi lahko napisala o tem, kaj vse smo se preko UKV zvez v teh štirih dneh pogovarjali z oficirji po karavlah. Prosila sem jih, naj ne rušijo Slovenije, ki jim je dajala kruh, dala slovensko ženo in otroke. Nekateri so mi prisluhnil, drugi so vpili: »Čuti, rodeni ste za robove!«

Tako pomembne so bile tistega 25. junija v Ljubljani besede predsednika Kučana: »Nocoj so dovoljene sanje, jutri je nov dan!« Vrhpoljci in Vipavci nismo mogli sanjati, ker smo kar takoj padli v zlo, ki so nam ga pripravili nori politiki v Beogradu.

Če bi imeli pomoč in napotke komandanta TO Janše, bi tanki ne prišli ven iz soteske Bela. Prav tam bi ostali ukleščeni. Tako pa smo se upirali spontano, po lastni presoji in pameti.

Gospodu Janši, ki je bil jezen na Vipavce, ker so se upirali ponovni naselitvi vojašnice v Vipavi, se je v knjigi PREMIKI zapisalo: »Vipavci niso prav nič naredili, da bi se uprli vojski. Prav nič!«

Kaj pa naj naredijo ljudje, ki imajo na dveh koncih mesteca vojašnico? Mar naj bi izsiljevali in tvegali, da bi topovi iz obeh vojašnic razdejali pol Vipave? Vemo, kam so bile obrnjene cevi.

Se je gospod Janša, ko je hitel pisati svojo knjigo, vprašal, kako je bilo Vipavcem petdeset in več let živeti s toliko vojske na enem mestu. Dan za dnem gledati utrujene in preznojene čete vojakov, ki so prihajali z delovnih akcij in vaj in čez celo Vipavo, po ozkih ulicah prepevali oz. tulili, da smo jih slišali do Vrhpolja. Da o vsem drugem ne govorim. Kdo je lahko Vipavcem očital, da so nepravilni, ker so se zasitili vojske? Tisti, ki ni imel vojašnice pred nosom. Gospod Janša je v Premikih veliko povedal o sebi.

Danes, po petnajstih letih, smo ob spominih na DAN PREJ lahko ponosni, da smo skupaj zmogli toliko patriotizma in uporniškega duha in ostali živi.

Sonja Groznik

IZ NAŠE PRETEKLOSTI

GREGORČIČEVO LETO 2006

Goriški slavček je bil pesnik nas vseh.

Vipavsko je poveljal v "deželo rajsko milo"

Minilo je že sto štiriinštirideset let, ko je Janežičev Slovenski glasnik v Celovcu za vse večne čase prvič objavil venček Gregorčičevih pesmi pod skupnim naslovom Iskrice domorodne. Med temi je bila tudi Eno devo le bom ljubil, ki se konča s takšnim premočrtnim in jasnim čustvenim zanosom glede pripadnosti svojemu narodu, da nas mora ganiti:

*Eno devo le bom ljubil,
eni vedno zvest ostal,
ljuba moja je SLOVENIJA,
jaz pa Slave zvest sem sin.*

Te pesnikove kresničke ali iskrice, ki so v dobi razcveta čitalnic in tik pred prirejanjem vseljudskih taborov šle v slovenski svet, so bile v tako pristnem sozvočju z brnenjem srčnih strun vseh narodno zavednih in prebujenih ljudi v slovenskih deželah tiste dobe, da so jih rojaki hitro privzeli in v njih našli svoj lastni višji smisel, bile so izraz njihovega notranjega čutenja, ki ga je oživil takrat še skoraj neznani pesnik.

Iskrice, ki jih je bil zložil mladi pesnik že leto poprej kot devetnajstletni sedmošolec goriške gimnazije, so res nastajale tudi pod vplivom sočasne ali nekoliko starejše domoljubne lirike, vendar

Simon Gregorčič (1844 - 1906)

je bila sedaj to čisto nova poezija, ki se je odlikovala po zanosnem in iskrenem čustvovanju, brez papirnatega leporečja ter po novih podobah in simbolih, ki so se naslanjali na Gregorčičeve domače kraje, na prelesti gorskega sveta ob bistri Soči. Njegove 'iskrice' so zanetile plamen, ki nikoli več ni ugasnil.

Kot vemo, se je zaradi materine želje in domačih razmer, četudi nerad, odločil za duhovski stan. Zaradi te usodne odpovedi in zaradi svoje izredno čustvene narave je večkrat doživil duševno trpljenje in globoke pretrese, ki imajo svoj odmev v nekaterih njegovih najlepših, kako naj rečem, značilnih in gregorčičevsko nepozabnih pesniških stvaritvah.

Gregorčičev kip v Kobaridu

Ljudje so ga vzljubili kot pesnika in poštenega človeka, ki ima sočutje in solidarnost za vse tlačene in trpeče.

Njegovih življenjskih postaj je bilo šest. Najprej rojstna vas Vrsno, kjer je kot pastirček živel s prečudovito naravo, nato sončna Gorica, kjer je študiral, domači Kobarid, kjer je v svoji prvi kaplanski službi preživel pet najsrečnejših let svojega življenja; sledi Rihemberk, današnji Branik na Vipavskem, kamor so ga bili kazensko premestili; tam doli je hrepenel po svojem planinskem rajju in prestal marsikaj hudega, a je imel tudi lepe ustvarjalne trenutke, saj se mu je tu porodilo nekaj najlepših in najglobljih pesmi, tu je tudi doživel izid svojih Poezij, prve pesniške zbirke, ki so jo ljudje v dušku pokupili in je dobila ime Zlata knjiga.

Na Gradišču nad Prvačino se mu je leta 1882 posrečilo dobiti skromno službo vikarja in tu si je tudi kupil hišo in vinograd ter želel postati kmet-poet, vendar se je zaradi bolezni in drugih težav

upokojil ter šel bivat v Gorico in tu je preživel še zadnja tri leta, do svoje smrti 24. novembra pred sto leti. Če bo vse prav, mu bodo prav ob goriškem Korzu, v mestnem parku, ob letošnjem obhajanju stoletnice smrti odkrili doprni spomenik, kar bo uresničitev predloga, ki ga je dal naš Svetovni slovenski kongres na Dragi leta 2004.

Pokojnika je žalni sprevod spremljal od njegovega stanovanja in potem z goriškega Travnika po vsej Soški dolini do Kobarida, kjer so vso noč ob njem čuli v cerkvi in se od njega poslavljali.

Tolminci so mrliški voz s spremstvom devetih kočij spoštljivo, v velikanski množici pričakali na soški cesti v Volčah in šli za pogrebom do Pršeta, ob zvonjenju z vseh bližnjih cerkva. Naslednji dan se je sprevod vil iz Kobarida do Svetega Lovrenca, kjer so ga s spoštovanjem in ljubeznijo pokopali, kakor je bil naročil že v Iskrinah domorodnih:

*Tih ob Soči mal je griček,
tam očetje moji spé;
tamkaj, bratje, mal kotiček
moje naj kosti dobe.*

Tja na tisti 'griček zeleni ob Soči', kot tudi v njegovo rojstno hišo na Vrsnem, že sto let posamezno ali v skupinah romajo številni njegovi častilci.

Lepo bi se bilo podrobneje in poglobljeno pomuditi vsaj ob njegovih najznačilnejših lirskih stvaritvah, ki jih, če ne na pamet, kot so jih znali nekoč, pa vsaj po vsebini, poznajo vsi Slovenci. A morda bi se raje vprašali, kaj nam pesnik pomeni danes, ko je od njegovih časov, od njegovega rojstva poteklo sto dvainšestdeset, od njegove smrti pa bo kmalu že natančno sto let!

Ali nam še kaj pomenijo njegov Pastir, njegova preroška hvalnica Soči, ponosna Kmetski hiši, globokomiselná Človeka nikar!, narodno vstajenjska V pepelníčni noči in sploh vsa njegova poezija, ki je tako skladno naravnana na srčna občutja posameznika, naroda in človeške skupnosti? Bojim se, da ne dovolj!

Lirična duša Gregorčič, ki ga je v Kobaridu tako srečno izoblikoval umetnik Savinšek, je bil verodostojen izterjevalec pravic slovenskega naroda, hkrati pa tudi izredno socialno in humanistično zavzet krščanski svetovljan. Iz današnje, tudi k slabemu nagnjene povosoljnjenosti, kot čvrsta skala in svetilnik sredi morja, pesnik oznanja bolj bratsko in človeka vredno sožitje:

*Za vse je svet dovolj bogat
in srečni vsi bi bili,
ko kruh delil bi z bratom brat
s prav srčnimi čutili.*

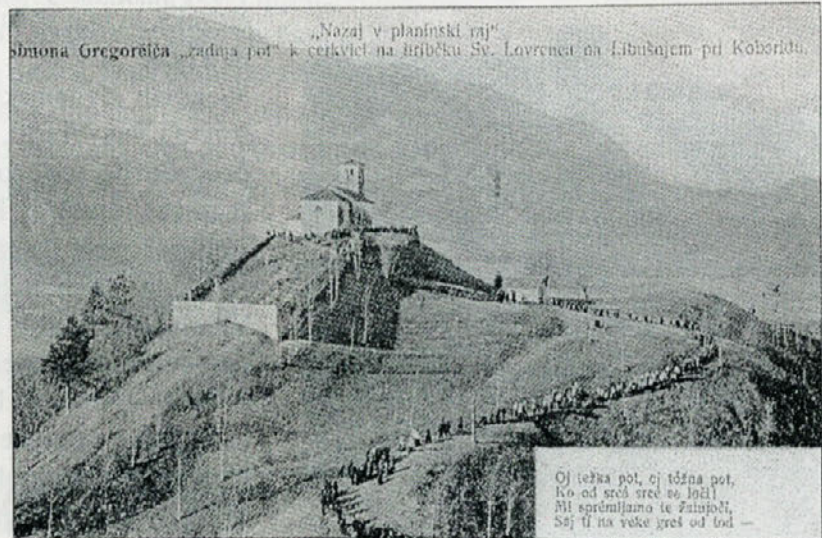
Naj tu dodam tehtno misel, ki jo je ob najnovejšem izidu Gregorčičevih poezij pri vseh treh Mohorjevih družbah 18. januarja letos v Gorici utemeljil akademik dr. France Bernik, ko je dejal, da je v Gregorčičevem pesniškem delu tudi "dokaz, da je visoko nacionalna zavednost tudi združljiva z univerzalnim

človekoljubjem." To poudarjam zato, ker naše sosede večkrat zelo moti preroška pesem o bistri Soči. Ne le letos, ko poteka jubilejno petnajsto leto od naše osamosvojitve, ki jo je v svojih delih naš pesnik tako vneto, čeprav samo v vročih željah napovedoval kot vstajenja dan, ne le v tem letu dva tisoč šest, ko je v februarju slovesno odzvenela Gregorčič-Sattnerjeva kantata Soči v Gorici in Trstu, ko so se vrstile proslave od Ljubljane do Kobarida in Špetra v Benečiji, pa na številnih pevskih večerih "Primorska poje", vedno, kadar vzamemo v roke njegove pesmi, nam ob žuborečih verzih - tako nezamenljivih in milozvočnih kot je šum planinskih slapov in 'Soče vode' - zazvenijo naše notranje harmonije, zatrepetata nam duša in srce ter utripljeta v skupnem doživetju narave, v doumevanju lepote in težave človeškega življenja, gorja in radosti, v razumevanju globokih duhovnih in celo družbenih spoznanj.

Zastarelost oblike in izrazja njegove poezije nas, bolj ko gremo v moderne čase, vse manj motita: ostajata kot zlata patina na ljubih starih slikah. In prav nič si ne želim, da bi kak domišljav pogrošni umetnik današnje divje glasbene scene začel mrcvariti skladne in občutene nekdanje melodije Gregorčičevih uglasbenih pesmi.

Iskrenost čustva, jasnina in globina misli pri Gregorčiču ohranjata slej ko prej svojo prvobitno moč. To pa ne čudi, ker je bilo njegovo pesništvo ne le izpoved njegove duše, ampak hkrati tudi najčistejše hrepenenje, prava sublimacija narodovega skupnostnega doživljanja v prejšnjih časih. Ko prebiramo Gregorčičeve verze, nas stisne pesnikova osebna tragika, a nas tudi s ponosom navda njegova humana in protihlapčevska misel, ki nam zapoveduje, kako se je treba z ljubeznijo in hrabrostjo boriti za svojo zemljo in svoj narod. Gorel je za idejo o Zedinjeni Sloveniji. Tuje mu je bilo vsako ozko pokrajinsko zamejevanje in skupaj je klical vse Slovence:

*Naj je Soča nas zibala,
savski ali dravski tok,
vendar le v Sloveniji
stala zibka vseh je nje otrok.*

Gregorčičeva zadnja pot k cerkvi Sv. Lovrenca na Libušnjah pri Kobaridu.

Na cerkvi v Kobaridu je kakih dvajset let po drugi svetovni vojni blestel napis z Gregorčičevim vseslovenskim programom in pozdravom:

Bog živi vse Slovene pod streho hiše ene!

Danes se je ta več kot stoletna želja v precejšnji meri izpolnila, čeprav nam še manjka ponosa in odločnosti pri zahtevi za izpolnjevanje mednarodno priznanih pravic za naše rojake v sosednjih državah in pri dokončnem urejanju naše južne meje.

Današnji svet je svet grabljivega "trženja", izkoriščevalskega pridobitništva, pragmatizma ter otopelosti za narodne vrednote, ko celo visoka oseba za praznik ob državljanih pozabi omeniti Slovence; ta svet, ki je le prevečkrat hladen in gluha za tegobe posameznika, pa tudi za svetle polete njegovega duha, je prav zaradi tega po neki drugi logiki naravnost lačen in žejen pesnikove besede, tega orfejevskega glasu, ki se že sto in več let ponuja kot dišeča domača duhovna popotnica slovenskemu človeku na njegovih vsakdanjih, pa tudi zgodovinskih poteh.

Pred dvajsetimi leti je bilo rečeno tam gori pod visokim Krnom, da je Gregorčič postal legenda. Četudi ne želimo nikogar mitično slaviti, lahko verjamemo tem besedam. Postal je legenda, tako kot so že zdavnaj prej postali legenda njegovi rojaki, 'jogri tolminske pravice', kot je puntarje imenoval Pregelj, in kot so pozneje postali legenda štirje bazoviški mučeniki, pa Lojze Bratuž, junak Vojko in še mnogi, ki so se kakorkoli žrtvovali v veri za slovenstvo: navsezadnje je posebne vrste legenda naša slovenska zgodovinska dogodivščina, v kateri smo se prebujali in vstajali s pesniško in moralno močjo Simona Gregorčiča, preroškega pesnika po milosti božji.

Tomaž Pavšič

HRANILNICA IN POSOJILNICA V VIPAVI OD 1896 DO 1948

2. del

Dejavnost hranilnice

Osnovni namen ustanovitve hranilnice je bil vzpodbujati ljudi k varčevanju in jim z ugodnimi posojili pomagati v denarnih stiskah. Poleg tega pa je skrbela tudi za splošen napredek prebivalstva, zlasti na gospodarskem področju, pa tudi pri izobraževanju, kulturi in športu. Bila je primeren naslov, na katerega so se številni posamezniki, pa tudi društva in ustanove iz domačega in širšega okolja, obračali s prošnjami za podporo in največkrat jim je bilo ugodeno.

Takoj po ustanovitvi se je tudi sama, da bi dobila denar za začetek poslovanja, obrnila na zvezo kranjskih posojilnic in na ljudsko posojilnico v Ljubljani in od vsake dobila tisoč goldinarjev posojila kot hranilno vlogo. Zveza kranjskih posojilnic ji je poleg tega za ustanovne stroške poklonila 50 goldinarjev. Včlanitev v zadrugo je dovoljevalo načelstvo. Novi član je moral podpisati pristopno izjavo, vplačati zadružni delež in vpisnino in se vpisati

v imenik zadružnikov. Ob ustanovitvi hranilnice je bil zadružni delež 1 goldinar, vpisnina pa 30 krajcarjev. Prostovoljni izstop je bilo treba pisno naznaniti, članstvo pa je posamezniku lahko prenehalo tudi, če ni izpolnjeval zadružnih pravil, če je zaradi kaznivih dejanj izgubil volilno pravico, če se je včlanil v drugo denarno ustanovo, se izselil iz zadružnega okoliša in podobno. V dokumentaciji so zabeleženi le prostovoljni izstopi, čeprav je večkrat razvidno, da so bili posamezniki včlanjeni tudi v drugo, ponavadi slapensko posojilnico. Zanimivo je, da jih načelstvo zaradi tega ni izključilo iz zadruga, sklenilo je le od njih izterjati posojila. Za enak ukrep so se leta 1900 odločili tudi pri članu, ki je »spodkopaval ugled posojilnice«¹¹, kar bi tudi lahko bil razlog za prenehanje članstva. *Hranilne vloge* je zadruga sprejemala od vsakega, ne glede na to, ali je bil njen član ali ne. Vpisovali so jih v hranilne knjižice, ki so se glasile na vlagateljovo ime, zanimivo pa je,

da je denar lahko dvignil vsak, ki je prinesel hranilno knjižico, če le ni vlagatelj posebej zahteval, da se sme izplačati le njemu ali njegovemu pooblaščenцу. Obrestna mera se je spreminjala glede na razmere na denarnem trgu. Ob ustanovitvi hranilnice je bila 4,5 %, decembra leta 1912 so jo bili zaradi konkurenčnosti, ker so jo višali tudi drugi denarni zavodi, prisiljeni zvišati za četrto odstotka. V času prve svetovne vojne se je

Večina posojil je bila odobrena na dolžno pismo, ob jamstvu porokov. Pri posojilih na zastavo, ki jih je bilo precej manj, je šlo v glavnem za vknjižbe na nepremičnine. Višina obresti na posojila je bila, enako kot pri hranilnih vlogah, odvisna od razmer na denarnem trgu. Po združnih pravilih iz leta 1896 naj bi skupaj s pristojbinami ne presejala obresti na hranilne vloge več kot za odstotek in pol. Ob začetku poslovanja hranilnice je bila

Menica

večkrat znižala, ker so ljudje malo trošili in zato veliko denarja vlagali. Leta 1919 so tako obresti na hranilne vloge znašale le 1,75 %. Na izhodiščno vrednost 4,5 % so se vrnile leta 1921. Leta 1927 so jih bili prisiljeni »zaradi gospodarske mizerije in splošnega pomanjkanja denarja«¹² še zvišati.

Posojila so po določbah združnih pravil lahko dobili le člani hranilnice, in sicer na »osebni kredit« in na zastavo (vrednostne listine, stvari malega obsega in večje vrednosti, blago, hipoteke). Posojila na osebni kredit je načelstvo dovoljevalo na dolžno pismo, pri čemer se je morala poleg posojilojemalca zavezati za plačilo vsaj še ena zanesljiva oseba kot porok, lahko pa je načelstvo zahtevalo tudi več porokov. Pri poročenih izposojevalcih naj bi se oba, mož in žena, zavezala kot solidarna sodolžnika. Zanimivo je, da pri vipavski posojilnici, kjer so bili sicer zelo natančni in dosledni, tega niso upoštevali. Ko je združna zveza v Ljubljani to posebej priporočila, so na seji načelstva 28. novembra 1911 ugotavljali, da bi bilo »težko izvedljivo in bi škodljivo vplivalo na zavod, če bi se to splošno zahtevalo, upoštevajoč značaj našega ljudstva.«

zares ugodna, saj je za posojilo na poroštvo znašala 5,5 %, na vknjižbo pa 5 %. Pozneje se po potrebi spreminjala, leta 1921, ko je denarja zelo primanjkovalo, je na primer znašala 7 % in presejala obresti na hranilne vloge za 2,5%.¹³ Obresti na posojilo je bilo treba plačati dvakrat letno. Krajše zamude so spregledali, tistega pa, ki jih 2 leti ni plačal, se je iztožilo. Bil je tudi primer, ko prosilcu, ki je vedno zamujal s plačilom obresti, niso več odobrili posojila. Prva vloga za posojilo v znesku 300 goldinarjev je bila odobrena že na prvi seji načelstva 15. septembra 1896. Na drugi seji je bilo prošelj že devet. Pozneje je njihovo število nihalo, največkrat so jih na posamezni seji obravnavali med 10 in 30, včasih več (7. novembra 1897 na primer 41, aprila 1914 pa celo 56) ali pa tudi manj (27. aprila leta 1917 le dve, 15. maja istega leta nobene, julija 1919 le eno). V normalnih okoliščinah so večini prošelj ugodili, v primeru zavrnitve pa niso navajali razloga, razen v primeru, ko je bil prosilec včlanjen tudi pri drugi hranilnici. Posojilojemalci so bili v glavnem posamezniki iz združnega okoliša, pa tudi razna društva in ustanove, med katerimi velja posebej

Društvi sta delovali v isti stavbi, skupni so jima bili tudi nekateri odborniki. Že decembra 1901 je hranilnica sklenila delno pokrivati stroške za vinarja, ki je bil zaposlen pri kmetijskem društvu, in je po potrebi pomagal tudi poslovodji hranilnice. Marca 1902 se je načelstvo odločilo kupiti filtrirni aparat za vino, ki ga je za primerno odškodnino posojalo kmetom. Leta 1905 so kupili parni kotel in ga prepustili v last kmetijskemu društvu, kateremu so leta 1906 prodali tudi novozgrajeno klet. Že 30. julija 1909 pa so mu odobrili kredit »za nakup Juljanove hiše zaradi

Poslovalnica HKS v Ajdovščini

v rta, kjer se namerava zgraditi druga klet.« Junija 1907 so se odločili za nakup delnic družbe Union v Ljubljani pod pogojem, da bo kupovala vipavska vina, zlasti pri kmetijskem društvu. Z enakim namenom so leta 1909 pristopili k deželni vinarski zadrugi v Ljubljani. Istega leta so denarno podprli izdajo brošure v češkem jeziku, ki je reklamirala vipavska vina. Na seji načelstva 24. marca 1910 so se odločili, da bodo vsakoletne obresti in čisti dobiček »obrnili za javne obče koristne naprave, na primer, da se podpira skupno nabavo strojev za kmetijstvo.« Obenem so podpirali tudi napredek živinoreje, izboljšanje travnikov in zidanje sodobnih hlevov in gnojišč, »ker ima ta panoga za Vipavce v gospodarskem oziru najboljšo prihodnost in bi bile podpore, ki bi jih hranilnica v ta namen izdala za ljudski blagor, najboljše naložene.«¹⁴ Določili so tudi dva odbornika, ki naj bi proučila delovanje tako imenovanih strojnih zadrug in si ogledala pravilno zasnovane hleve in gnojišča. Ta dva sta čez dva meseca seji načelstva poročala o

svojem poučnem potovanju po živinorejskih in strojnih zadrugah in priporočala njihovo ustanovitev tudi v Vipavi, kar se je ob znatni pomoči hranilnice še v istem letu tudi zgodilo. Nasploh so se trudili slediti napredku v gospodarstvu in se izobraževati. Leta 1908 so organizirali in odbornikom plačali poučni izlet po Primorski, leta 1910 so Rafaelu Premrlu krili del stroškov za poučno potovanje v Švico, Mirku Perhavcu pa za pot na Dunaj. Franc Vitežnik je leta 1912 za 3 mesece odšel v Olomuc na Moravsko, da bi se naučil češčine. Znatne podpore hranilnice je bila deležna tudi mlekarna v Št. Vidu, saj so ji v času od 1908 do 1912 kar štirikrat odobrili posojilo (leta 1908 30.000 kron, leta 1910 20.000, leta 1911 27.000 in leta 1912 5.000 kron), od tega dvakrat brezobrestno.

Hranilnica je svojim članom stala ob strani tudi ob raznih nesrečah v družini ali naravnih nesrečah. Največkrat je šlo za denarne podpore ob poginih živine, požarih stanovanjskih in gospodarskih poslopij ter ob smrti zakonskega partnerja. Julija 1913 so se na seji načelstva odločili, da podpore ob poginih živine ukinejo, ker so želeli živinorejce vzpodbuditi, da si ustanovijo tako imenovane »goveje zavarovalnice«, pri katerih bodo za majhne stroške lahko zavarovali svojo živino in ob izgubi dobili tudi ustrezno denarno nadomestilo.

Hranilnica je podpirala dejavnosti domačega prebivalstva tudi na področju kulture in športa. Redno se je odzivala na prošnje številnih izobraževalnih društev na svojem območju (v Vipavi, Budanjah, Št. Vidu, Mančah, Vrhpolju, Podragi, na Slapu, Ustjah) in jim s podporami ali brezobrestnimi posojili pomagala pri nakupu knjig, harmonija, pri gradnji gledališkega odra, društvenega doma ter ob raznih prireditvah. Telovadnim društvom Orli oziroma telovadnim odsekom izobraževalnih društev je pomagala pri nakupu telovadnega orodja.

Leta 1909 je prispevala za gradnjo planinske kočice na Nanosu, februarja 1910 pa je kupila celo episkop (takrat so uporabljali izraz skioptikon) in ga posojala društvom ob prireditvah.

Za časa Avstro-Ogrske je bilo šolanje zelo drago, saj so bila vsa izobraževalna središča precej oddaljena. Hranilnica je večkrat z enkratno

podporo ali z brezobrestnim posojilom pomagala posameznim, sicer ne prav številnim študentom in dijakom iz svojega okoliša (Alojzu Štrancarju s Planine, Francu Ježu in Ladislavu Premrlu iz Vipave, Ivanu Žgurju iz Podrage, Francu Vitežniku iz Št. Vida).

Manjše denarne prispevke pa je v tem času večkrat namenila tudi Akademskemu društvu Danica na Dunaju, Leonovi družbi za revne visokošolce v Ljubljani, Dijaški zvezi v Ljubljani, Dijaški ljudski kuhinji v Ljubljani, Zavodu Svetega Nikolaja v Trstu, Slovenski gospodarski šoli pri Svetem Jakobu v Rožu na Koroškem, pa tudi ustanovi za revne šolske otroke ljudske šole v Vipavi. Nasploh je imela posluš za revne, saj je leta 1908 namesto vina ob pogrebu načelnika Matije Erjavca namenila vsaki občini v vipavskem sodnem okraju po 10 kron za uboge.

V času italijanske oblasti je bila podpora večkrat deležna prosvetna zveza v Gorici pri organizaciji gospodinjskih tečajev, pa Mohorjeva družba in Alojzijevišče v Gorici, šolsko društvo v Trstu in slovensko sirotišče v Gorici, h kateremu je posojilnica pristopila tudi kot ustanovni član.

Hranilnica je pomagala tudi pri organizaciji raznih cerkvenih prireditev ter pri gradnji in opremljenosti cerkvenih objektov. Leta 1912 je denarno podprla evharistično slovesnost v Logu pri Vipavi, leta 1913 pa katoliški shod jugoslovanske mladine v Ljubljani. Ob tej priliki je odobrila tudi denar za izdelavo vipavske narodne noše, v kateri naj bi se članice okoliških katoliških izobraževalnih društev udeležile shoda. Leta 1909 je cerkvenemu predstojništvu v Podgradu prispevala za gradnjo nove cerkve, leta 1914 cerkvi Svetega Jožefa v Ljubljani za nakup zvonov, leta 1928 pa sodelovala tudi pri nakupu novih zvonov v Budanjah, na Slapu in v Vipavi.

Leta 1910 je načelstvo vse obresti rezervnega sklada za minulo leto namenilo za gradnjo dekliške šole v Vipavi, leta 1913 pa 10 % čistega letnega dobička knezoškofijskemu zavodu v Št. Vidu v Ljubljani.

Sklep

Hranilnica v Vipavi je v času od ustanovitve do leta 1948 doživela več burnih in prelomnih dogodkov. Prvi tak je zagotovo bila prva

svetovna vojna, ki vipavske hranilnice na srečo ni pognala v izgnanstvo, so se pa člani načelstva pripravili tudi na možnost selitve. Leta 1915, po vstopu Italije v vojno, so določene dokumente poslali v varstvo k združni zvezi v Ljubljano, dvojnike izpiskov hranilnih vlog in posojil ter ključne blagajne pa je hranil pri sebi načelnik. Vojna je utečen

Sedanja tabla HKS v Vipavi

sistem poslovanja prekinila, treba se je bilo prilagoditi izrednim razmeram. Prošenj za posojila je bilo manj, vložnega denarja veliko, zato so obrestne mere nižali. Država je pogosto pozivala k vpisu vojnega posojila in hranilnica ga je v času od novembra 1914 do novembra 1917 vpisala kar sedemkrat v skupnem znesku 240.000 kron. Vojnim razmeram je bila prilagojena tudi dobrodelna dejavnost. Že avgusta in oktobra 1914 je hranilnica v strahu pred pomanjkanjem živeža naročila več vagonov koruze in drugih žit za preskrbo prebivalstva, leta 1915 in leta 1918 pa je županski zvezi za ta namen odobrila 100.000 in 500.000 kron posojila. Večkrat je prispevala denar za ranjence, za bolnišnice, za družine vpklicanih vojakov, za vojne sirote, za vojaške domove, za goriške begunce. Avgusta 1915 je kupila celo umetni nogi za dva ranjena vojaka iz vipavskega okraja.

Konec vojne je prinesel olajšanje, a hkrati tudi veliko razočaranje. Ozemlje so zasedli Italijani in zelo hitro začeli kazati svojo nenaklonjenost

slovenskemu življu, ki se je izrazito pokazala že pri menjavi avstroogrškega denarja v italijanskega. Italijanska vlada je menjavo zelo ovirala in s tem hranilnici onemogočala normalno poslovanje, saj je zaradi pomanjkanja gotovine morala omejevati dvigovanje denarja in odobravanje posojil ter odklanjati prošnje za podpore. Ljudje so bili zmedeni, že leta 1919 so se pojavljale celo govornice, da bo hranilnica propadla, čemur naj bi bila vzrok avstrijska vojna posojila. Načelstvo je v strahu, da bodo ljudje panično dvigovali denar, določilo odpovedne roke za dvig gotovine, razpisali so celo nagrado za tistega, ki bi izsledil obrekovalca. Predvsem pa so se trudili ljudi pomiriti, jim prikazati resnično stanje in na razne načine poskušali doseči čimprejšnjo zamenjavo kron v lire. Obrnili so se na razne naslove, tudi direktno na vlado v Rimu, a ni pomagalo. Na seji načelstva 22. maja 1923 so razočarani ugotavljali, da je vlada s tem, da ni omogočila zamenjave denarja, »zadala tukajšnjemu združenstvu silen udarec z namenom, da bi občinstvu diskreditira naše posojilnice na račun italijanskih kreditnih zavodov. Namen se ji je vrlo posrečil, zlasti še s tem, ker je dvema ali trem zavodom izmenjala, medtem, ko je vsem drugim zamenjavo odtegnila.« Postopki pa so se vlekli še več kot leto dni in denar je bil zamenjan šele junija 1924. Razmerje je bilo 6 kron za eno liro, kar je bilo glede na uredbo italijanske vlade iz leta 1919, da se zamenjava izpelje 40 %, se pravi 4 krome za eno liro, neugodno. Je pa to bilo za posojilnico vendarle veliko olajšanje, saj ji je omogočilo normalno opravljanje dela. Julija 1924 so na seji načelstva sklenili ljudi obvestiti o novem položaju in z zadovoljstvom ugotavljali: »Posojilnica je v stanju s posojili postreči enako kot pred vojno.« Zadovoljstvo pa ni trajalo dolgo. Stanje gospodarstva je bilo slabo, ljudje so zelo malo denarja vlagali, vse večje pa so bile potrebe po posojilih, zato vsem prošnjam niso mogli ugoditi. Na seji 8.

novembra 1927 so na primer kar 12 od 34 vlog odbili, pa še za ugodno rešene je veljalo, da se »izplačajo le tedaj, ako je denar na razpolago.« V marcu leta 1931 so se odločili najeti 30.000 lir posojila pri hranilnici Monte di Pieta v Gorici. Do še hujših težav, izgube in resnično stresne situacije pa je v hranilnici prišlo zaradi finančnega poloma in za tem tudi likvidacije združne zveze v Gorici, pri kateri je imela naloženega veliko denarja. Maja 1931 je načelstvo pisalo celo predsedniku vlade Mussoliniju in ga prosilo, naj posojilnico oprosti vsaj plačila davkov, če že ne pokrije izgube, a je bila prošnja odbita. Skupaj s še drugimi prizadetimi zadrugami je hranilnica podobno prošnjo na centralno vlado v Rimu naslovila tudi novembra istega leta, a brezuspešno. Na koncu so morali izgubo, nastalo pri združni zvezi v Gorici, za katero niso bili odgovorni, pokriti združniki sami. Na skupni seji načelstva in nadzorstva 13. junija 1932 so sprejeli sklep, da vsak član podpiše menico za 150 lir in potem v obrokih, v skladu z možnostmi, odplača dolg. Trideseta leta dvajsetega stoletja so čas, ko so propadle mnoge slovenske posojilnice na Primorskem. Vzrok je bila tako splošna gospodarska kriza kot tudi močna konkurenca italijanskega bančništva in interes fašističnih oblasti za odpravo slovenskih kreditnih zavodov kot morebitnih žarišč odpora proti fašizmu. Vipavska posojilnica je bila gospodarsko dovolj močna, da je v teh težkih razmerah preživela. Neprekinjeno je poslovala tudi po kapitulaciji Italije in ves čas druge svetovne vojne, čeprav le enkrat tedensko in z minimalnim prometom. Jugoslovanski vojski je odobrila 250.000 lir posojila, za katero so ji bili izdani vrednostni boni. Po končani vojni je uspešno poslovala do leta 1948, ko je v skladu z *Uredbo o likvidaciji kreditnih zadrug* (Uradni list LRS št. 16/1947) prešla v likvidacijo. Njene vloge in posojila je prevzel kreditni odsek pri Kmetijsko vinarski zadrugi Vipava.

Aleksandra Pavšič Milost

Opombe:

¹¹ Zapisnik seje načelstva z dne 7. I. 1900, PANG 699, HPV, t.e. I

¹² Zapisnik seje načelstva z dne 20. I. 1927, PANG 699, HPV, t.e. I

¹³ Po drugi svetovni vojni, leta 1946, so bile obresti na hranilne vloge le 1 %, obresti na posojila pa 6 %.

¹⁴ Zapisnik seje načelstva z dne 24. marca 1910, PANG 699, HPV, t.e. I

Uporabljeni viri in literatura:

- Pokrajinski arhiv v Novi Gorici, Hranilnica in posojilnica Vipava t.e.1
- Pokrajinski arhiv v Novi Gorici, Tribunal Gorica, združni register t.e. 262/1
- Pokrajinski arhiv v Novi Gorici, Notariat Gorica, Okrožni notarski arhiv vGorici, notar Pushnik, t.e.32
- Uradni list Ljudske republike Slovenije št. 16/1947
- Marko Waltritsch, Slovensko bančništvo in posojilništvo na Goriškem, Kmečka banka v Gorici, 1982

HRANILNICA VIPAVA OD 1948 DO DANES

Povojna jugoslovanska oblast je leta 1947 likvidirala vse zadružne hranilnice. Te so svoje delovanje nadaljevale skoraj v ilegali znotraj splošnih kmetijskih zadrug.

V letu 1969 je bil prvič po vojni sprejet zakon, ki je urejal zadružno hranilništvo. Pozneje je bil Zakon o hranilno-kreditnih službah dopolnjen oz. spremenjen leta 1980 in 1990. Zato ni naključje, da se v 80. letih življenjski standard kmečkega prebivalstva izredno dvignil, razvijalo se je podeželje, modernizirale so se kmetije.

Hranilno-kreditna služba Vipava (HKS Vipava) je nastala leta 1971 z združitvijo hranilno kreditnih odsekov pri Kmetijsko vinarski zadrugi Vipava in Kmetijski zadrugi Nova Gorica in v naslednjih letih odigrala izredno pozitivno vlogo pri razvoju kmetijstva v Vipavski dolini. Kreditirala je intenzivno obnovo vinogradniških površin, obnovo breskovih nasadov, izgradnjo hlevov, nabavo mehanizacije in nakup zemljišč.

Hranilno kreditna služba je imela lastnost pravne osebe in svoj račun, kadrovsko pa se je osamosvojila šele 1.maja 1993. Že leta 1995 je postala največja izmed 63 hranilno-kreditnih služb v Sloveniji po kriteriju zbranih hranilnih vlog.

Zakon o bančništvu iz leta 1999 je dokončno likvidiral zadružno hranilništvo, saj v okviru bančnega sistema ni več predvidel posebnega statusa za kreditne zadruge, kot ga imajo le-te v sosednjih državah. Zato se je morala hranilno-kreditna služba Vipava prilagoditi Zakonu o bančništvu. V januarju 2005 je pridobila dovoljenje Banke Slovenije za opravljanje bančnih in drugih finančnih storitev. Ker je hranilno kreditna služba Vipava ostala edina hranilno-kreditna služba z »zeleno nalepko«, si je takoj prizadevala preiti v novo statusno obliko-delniško družbo. Razlogov za preoblikovanje je bilo več:

- Zakon o hranilno-kreditnih službah iz leta 1990 je še vedno v veljavi in ni usklajen z Zakonom o bančništvu in Zakonom o gospodarskih družbah, pravno tako status hranilno kreditnih služb po veljavni zakonodaji ni urejen, zato je bilo oteženo poslovanje;
- Največji razlog za statusno preoblikovanje pa je bila razbremenitev dotedanjih ustanoviteljev hranilno kreditne službe, ki so skladno s staro zakonodajo za poslovanje Hranilno kreditne službe Vipava jamčili z vsem svojim premoženjem.
- Delniška oblika organiziranosti omogoča permanentno povečevanje lastnega kapitala, ki je pomemben dejavnik pri poslovanju hranilnice. Organiziranost v obliki delniške družbe omogoča, da z razpisom novih izdaj delnic delniška družba veča svoj lasni kapital.
- Zakon o hranilno kreditnih službah ne dovoljuje, da bi bili ustanovitelji hranilno-kreditne službe posamezniki-fizične osebe, kar pa delniška družba to omogoča.

Kljub temu pa namerava hranilnica še vedno poslovati v duhu prvotnega hranilništva, obdržati v največji možni meri zadružna načela in razširiti poslovanje na vsa področja lokalnih skupnosti, servisirati predvsem malo gospodarstvo in posameznike. Vsekakor bomo ostali v slovenski lasti. Menimo, da v prihodnjih letih potreba po takih hranilnicah ne bo nič manjša, kot je bila v preteklosti.

Nekaj podatkov o hranilnici

Nadzorni svet: Branko Košuta (predsednik), Miloš Lavrenčič (namestnik), Nežka Sojar (članica)

Uprava: Liljana Furlan - predsednica, Rado Likar - član;

V okviru hranilnice je zbranih 4.870 milijonov SIT hranilnih vlog, preko hranilnice posluje več kot 4000 komitentov, bilančna vsota znaša 5.325 milijonov SIT, kapitalska ustreznost je 22% (hranilnica ima pretežno naložbe v državne vrednostne papirje-minimalna zahtevana s strani Banke Slovenije je 8%).

Hranilnica posluje na 12 blagajniških mestih, kar nekaj blagajniških mest je v odročnejših krajih, kjer tako nudimo za tamkajšnje prebivalstvo edino bančno storitev.

Lilijana Furlan

NANOS - GORA UPORA

Letos smo državni praznik dan upora, 27. april, praznovali na Nanosu pri Vojkovi koči. Kljub slabemu vremenu se je tu zbralo kar nekaj ljudi iz vse Slovenije. Vsaj tako smo lahko ugotovili po naši lepi in sočni narečni besedi, po kateri smo spoznali, od kje so ljudje prišli na Nanos. Zavetje pred dežjem in mrzlim vetrom smo našli pod velikimi vojaškimi šotori, kjer smo vedrili pred uradnim začetkom programa, in kakšno rekli.

Pohvale vredna je bila tudi organizacija prevozov iz doline. Z vojaškimi vozili smo se varno pripeljali do prireditvenega prostora na Pleši in po končani slovesnosti so nas spet vojaki naše vojske pripeljali nazaj v Vipavsko vojašnico. Najbolj korajžni pa so bili tisti, ki so se peš podali v slabem vremenu iz Razdrtega in nazaj.

Zgornjevipavcem nam je bilo v posebno čast, ko smo v kulturnem programu med drugim poslušali našo mladino, ki je pela v dveh zborih, in sicer v Ipvski in v zboru Stanka Premrla iz Podnanosa. Naši korajžni glasbeniki pa so nastopili v Pihalni godbi Vrhpolje-Vipava. Njihove nastope so na Nanosu poslušali vsi trije slovenski najvišji državniki. To se ne zgodi vsak dan, da bi Ljubljana prišla na vrh Nanosa. S svojo prisotnostjo so ta dan upora počastili predsednik države Janez Drnovšek, predsednik vlade Janez Janša in predsednik državnega zbora France Cukjati, ki je bil tudi slavnostni govornik na proslavi. V svojem govoru je poudaril, da Slovenci ta dan praznujemo praznik upora proti vsem okupatorjem. In prav gora Nanos je simbol našega uporništv.

Pevci na Nanosu

Vsi trije pomniki, postavljeni na Pleši, v neposredni bližini Vojkove kočice na Nanosu to potrjujejo. Naš upor je povezan s tigrovskim geslom "Smrt fašizmu - svoboda narodu". Upornišvo Primorcev pod fašizmom je trajalo 25 let in spada med najdaljša obdobja upornišva v slovenski zgodovini. Na to upornišvo nas spominja plošča, postavljena v čast rodoljubom v organizaciji Tigr. Streljaj stran stoji pokončen kip našega heroja Janka Premrla Vojka, ki pooseblja partizanski boj proti okupatorju in je bil

nadaljevanje tigrovskega upora. Nanoška bitka 18.4.1942 je zanelila ogenj med hrepenečimi po svobodi na Primorskem. In končno je tu še spomenik osamosvojitveni vojni iz leta 1991, ko je bil izveden letalski napad JLA na radiotelevizijski oddajnik na Nanosu. Pred vsa ta spominjanja našega upornišva so slavnostno z vojaškimi častmi položili vence predstavniki treh uporniških enot.

Prav je, da tu omenimo še upor proti poitalijančenju slovenske besede, ko so se avgusta leta 1924 zbrali primorski visokošolci in na Nanosu pri Blažonu izvedli tečaj za družinsko učenje slovenskega jezika. Slovenščina je bila takrat prepovedana in na poti izginotja. 100 tečajnikov se

je usposabljal za poučevanje našega maternega jezika, ko je Gentilijeva reforma uvedla italijanski jezik v vse šole na Primorskem. S tem se je začel kulturni boj proti našemu genocidu.

Glede na številne upore po vsej Sloveniji lahko rečemo, da so Slovenijo ustvarjali in ohranjali slovenski uporniki po vsej domovini. Zato je prav, da bi se proslave ob državnih praznikih selile iz središča Slovenije. S tem bi se krepila povezanost naroda in bi bili poudarjeni tudi ostali deli Slovenije.

In še misel o uporništvu. Vsako uporništvo, ki se rodi zaradi storjenih kakršnihkoli krivic, je visoko moralno dejanje. Ko pa gre za narodovo okupacijo, je upor pravica in dolžnost vsakega državljana. Vsak rod se mora posebej tega zavedati in se upirati proti krivicam vseh vrst. To velja tudi za današnji dan. Uporništvo je del naše zgodovine in je dejanje pokončnosti. Ne sramujmo se ga.

Magda Rodman

PREDSTAVLJAMO VAM

PESNIK FRAN ŽGUR IZ PODRAGE - VIPAVSKI SLAVČEK

5. del

Precej je očeta iznenadil obisk, še bolj zaradi tega, ker sta oba tako prijazno posegla v razgovor. Moji materi je bilo malo nerodno, ker v kuhinji ni bilo pospravljeno dovolj, vendar sta jo obiskovalca prijazno pomirila, rekoč, naj si ne dela preglavic zaradi tega. Med očetom in obema obiskovalcema je stekel pogovor o namenu njunega obiska. Maister je zbiral za svojo knjižnico redkejše knjige in zaradi tega prišel k očetu, da bi mu prodal kako knjigo iz hišne knjižnice, za katero mu je povedal Žgur. Oče je odgovoril, da ne prodaja knjig. Po odklonilnem odgovoru je Maister zaprosil, če bi mu hotel vsaj pokazati, kakšne knjige ima. Po daljšem pogovoru je oče pristal in mu pokazal knjižnico, za takratne čase kar precej bogato. V njej so bile vse do takrat izšle knjige Mohorjeve družbe, Slomškove Drobtinice in razne druge knjige, ki so izvirale iz zapuščine župnika Elija Trošta, ki je preživel poslednja svoja leta v rojstni hiši.

Ko z očetom ni mogel doseči nobenega sporazuma, sta se obiskovalca poslovila z besedami: 'Se bova oglasila še kdaj kasneje', in sta odšla.

In res ni minilo dolgo časa, ko sta prišla ponovno na obisk. Tokrat sta imela še nove želje. Rudolf Maister je zvedel od Frana Žgurja, da je pri naši hiši tudi precej starinskih predmetov.

Ko je izvedel, kaj vse je starinskega pri hiši, je zaprosil, naj bi mu prodal vsaj eno staro skrinjo, ki jih je bilo takrat pri hiši pet. Ko je oče pristal na to, so prišle na vrsto zopet knjige. Pogajala sta se toliko časa, da je moj oče končno le pristal, da mu bo dal Slomškove Drobtinice. Ker se je zavleklo vse le preveč na dolgo in niso zaključili vsega, so sklenili, da bodo končali vse ob prihodnjem obisku.

Ob tretjem obisku sta Žgur in Maister z mojim očetom zaključila dogovor o knjigah in skrinji. Po končanem dogovoru je moj oče po takratni navadi povabil oba, naj gresta z njim v klet na kozarec vina iz soda. Mene je oče določil, da sem jih spremljal s svetilko. Ko smo stopili v klet, je Maister zagledal ob stiskalnici (postavljeni leta 1851 z vrezanim značilnim podpisom mojega starega očeta), ko jo je občudoval, na tleh črepinje stare petbokalske majolike in rekel očetu: 'Očka, ali bi smel jaz pobrati črepinje?' Moj oče pa na to: 'Oh, gospod, le kar poberte jih, jih vsaj nam ne bo treba.' Mene so poslali po papir, zakaj Maister je hotel vsak košček posebej zaviti v papir. Pomagal sem pobirati tudi jaz, Maister pa je zavijal košček za koščkom, dokler nismo pobrali vseh vidnih koščkov. Vse zavito je Maister zložil v velik papir in pripomnil. 'Vse te koščke bom doma zložil in zlepil tako, da bo majolika izgledala kot cela.'

Nato je oče stopil k velikemu sodu in natočil kozarec. Nazdravili so si med seboj in zatem ocenjevali vino. Ob pogovoru o tem in onem je poteklo kar precej časa, čeprav so pili le malo.

Po vrnitvi so se domenili še glede odvoza skrinje in knjig in se končno poslovili šele, ko je bila že prava noč.

To, kar bom napisal o Josipu Murnu-Aleksandrovu, je vse povezano s poznejšimi pogovori z domačinom, mladinskim pesnikom Franom Žgurjem.

Ko sem bil še učiteljskičnik, sva se z Žgurjem o počitnicah razgovarjala o tem in onem. Ob nekem takem pogovarjanju je nanesel pogovor tudi na pesništvo, sem mu omenil tudi to, če se on še spominja, kako se je razburil Murn v trgovini, ko je prejel vrnjene in popravljene pesmi. 'Kaj se res spominjaš tistega razburljivega dogodka?' 'Seveda se ga spominjam. In še zdaj se mi zdi, da ga vidim kakor takrat, ko je stal hudo razburjen ob oknu. Tudi imam pred očmi še sedaj, kako je Murn v jezi dvignil sveženj svojih poezij in jih zagnal preko prodajalne v drugi kot. Ko pa je zaslišal skozi okno godbo prihajajočih dudarjev (Vlahov), je vzkliknil: 'Francelj, daj mi hitro papir!' - 'Kakšen papir?' In spet je Murn nadaljeval: 'Naj bo kakršenkoli, da je le papir.' 'Pa svinčnik imaš?' 'Imam', je bil odgovor. Murn se je naslonil na desko pred oknom in pisal hitro, ves razburjen. Ko je končal, je pomolil Žgurju siv list pivniku podobnega ovojnega papirja, razburjeno rekoč: 'Preberi! - No, zdaj bo ja sit, ta prekleti hudič!' Tako je nastala pesem *Vlahi*, najlepša med vsemi Murnovimi.

Ko sem mu opisal dogodek, je rekel Žgur: 'Se spominjaš dogodka še natančneje od mene.' Žgur je nato nadaljeval: 'Tisti list hranim še zdaj in ti ga bom pokazal' Stopil je k policam, kjer je v posebnem predalu hranil svoje pesnitve in v posebnem ovitku tudi vse, kar je spominjalo na Murna. Bilo je več listov in med njimi tudi z izvirnikom *Vlahi*. 'Vidiš ga, tega hranim kot največjo dragocenost', in prebral mi je pesem *Vlahi*. Istočasno mi je pokazal tudi izvirnik pesmi, ki jo je napisal Murn za Žgurjevo nečakinjo študentko Viko Uršič. Poleg teh je imel shranjenih še nekaj enakih listov z izvirniki Murnovih pesmi, vendar mi ni ostal v spominu niti eden izmed naslovov teh drugih pesmi. /.../ «

Ti zapisi Jožeta Trošta se končajo še s krajšo zabeležko spominov na pesnika Murna, ob katerih je pisec navedel, da je Murn odpotoval iz Podrage, ker se je zaradi svojega načina obnašanja, ki je bilo menda nekoliko nedisciplinirano, zameril družini Božič, ki ga je vzela k sebi z namenom, da bi se pozdravil. Troštove zabeležke so vsekakor dragocen prispevek k osvetlitvi podobe Frana Žgurja in še bolj njegovih stikov z dvema pomembnima osebnostma naše zgodovine - preko teh pa ima tudi vas Podraga svoje mesto v mozaiku slovenske kulturne, zlasti slovstvene zgodovine.

(se nadaljuje)

Jurij Rosa

Fran Žgur: Večer

Zarja zlata je stemnela,
beli dan je gora vzela;
mrak se črn ves po obrazi
iz lesov na polje plazi;
a za mrakom, da ni čuti,
noč razmahnila peruti:
Eno - čez nebo visoko,
drugo - čez zemljo široko...
S prve - zvezde so skočile,
v širno dalj se potočile;
z druge - biserne rosice
pale v krilo so zemljice...
Zvezde, lučke pod obokom,
sanje nosijo otrokom...

(*Novi rod*, 1921, št. 10)

Fran Žgur: Tiha molitev

Tiha molitev gre pod večer,
lahno potrka na božjo dver:
Je Marija doma?
Ali bdijo,
ali že spijo
angeli, cvetke neba?

Tiha molitev -
roža srca
v luč je nebeško stopila,
vsa se je, vsa pozlatila,
zlata razpela je krila.

(*Koledar Goriške Matice za leto 1930*, str. 90)

Fran Žgur: Poletna

Tukaj zdaj je letni čas:
petpedika prepelica,
pesem poje z njo žanjica,
zagrnila jo čez pas
zlata je pšenica...

Kot da kri prelil je kdo,
poljski nageljčki cveto. -
smeh čez polje, veter tih,
glaskov polno radostnih...

Solnčne strele siplje dan,
težko diha polje, plan.
Trudne so sklonile glave
cvetke v krilo rosne trave...

Ugasne dan, tu je večer,
tam pred luknjo odpre dver,
poje muren, črni stric,
polje se iskri kresnic...

(Zvonček, 1912, str. 193)

IZ NAŠE KS

IZ DELA KS VIPAVA

Dokončali smo vsa predvidena dela pri cerkvi sv. Štefana v Vipavi. Subvencionirali smo obnovitev treh fasad na hišah v mestnem jedru (projekt je še odprt). Malonogometnem klubu in OŠ Vipava smo kupili 246 PVC stolov za tribuno na igrišču pri OŠ. Igrišče je osvetljeno do 23. ure - pridite igrat! KS se je prijavila na letošnji razpis za Vipavsko trgatev 2006.

Pri avtobusni postaji v Vipavi smo postavili drog za zastave, ki je bil odstranjen ob izgradnji Platane. Razširili smo tudi avtobusno postajališče in vanj namestili občinsko oglasno desko. Tam boste sedaj lahko prebrali vsa pomembna obvestila, ki so namenjena krajanom in občanom Vipave. Učencem in dijakom želim lepe počitnice, vsem ostalim pa prijeten dopust, na katerem naj vas spremljajo lepe misli in srečna vrnitev v Vipavo.

*Boris Ličen,
predsednik KS Vipava*

NOVO CERKVENO DVORIŠČE - VELIKA PRIDOBITEV ZA VIPAVO

V jeseni leta 2005 je na pobudo KS Vipava prišlo do dogovora med Občino, Župnijo in Krajevno skupnostjo Vipava. K dogovoru o ureditvi cerkvenega dvorišča in infrastrukturi okrog le-tega smo povabili tudi g. Marka Lavrenčiča. Potrebno je bilo pripraviti projekt, predračun in pridobiti ustrezna soglasja.

Dogovorili smo se zelo hitro in mislim, da tudi korektno. Detajl d.o.o. je pripravil projekt in predlog za nabavo tlakovcev. Nabavljeni so bili v Avstriji, vendar pa njihova kvaliteta odtehta malo višjo ceno. Za izvajalca je bilo izbrano podjetje HN d.o.o. iz Vipave. Kljub dokaj hudi zimi so vsa dela potekala po dogovoru. Ob sami ureditvi smo pripeljali vodo in kanalizacijo v cerkveni zvonik.

Projekt nas je obremenil za cca 8 mio. SIT. Plačilo, katero je v celoti realizirano, je bilo v skladu z dogovorom: Občina Vipava 3 mio. SIT, KS Vipava 2 mio. SIT, namenska sredstva Občine Vipava 2,4 mio. SIT, Župnija Vipava približno 600.000 SIT.

Z ureditvijo 800m² cerkvenega dvorišča je ta del Vipave pridobil še okrog dvajset novih parkirnih mest. Pred dnevi smo v cerkvenem zvoniku uredili nove sanitarije namenjene obiskovalcem farne cerkve.

Za pomoč pri realizaciji projekta se moram zahvaliti najprej Marku Lavrenčiču, njegovemu bratu Mitji, podjetjem Jaklič d.o.o. ter vsem, ki ste tako ali drugače pomagali.

Ureditev sanitarij so opravili brezplačno Felcom d.o.o. Vrhpolje, Mirko Kodelja s.p. Vipava in Milan Poljšak s.p. Zemono. Sam sem po svojih močeh sodeloval in pomagal od prvega pa do zadnjega dne.

Mislim, da smo z opravljenim delom vsi lahko zelo zadovoljni, saj so odzivi krajanov zelo pozitivni.

*Boris Ličen,
predsednik KS Vipava*

IZ NAŠE OBČINE

OBČINSKI PRAZNIK OBČINE VIPAVA - 23. junij 2006

Program:

Ob 11.00 na DVORCU ZEMONO:

- slavnostna seja občinskega sveta s podelitvijo priznanj
- govor župana
- slavnostni govornik bo dr. Ivan Žagar, minister za lokalno samoupravo in regionalno politiko

Ob 12.30 pri ZAVETNIKIH (odcep ceste za Sanabor - Nanos)

- odkritje spominskega obeležja društva veteranov SEVER, slavnostni govornik bo g. Igor Bavčar

Ob 14.00 na NANOSU pred Lovskim domom za kmetijo Abram

- nagovor župana
- govor direktorja Elektro Primorska d.d. g. Davida Valentinčiča
- govor predstavnika ministrstva za gospodarstvo
- otvoritev I. faze elektrifikacije planote Nanos v dolžini 7620 m.

OBČINSKA PRIZNANJA ZA LETO 2006

Plaketo Občine Vipava prejme gospodična NADJA BRATINA iz Podrage

Gospodična Nadja Bratina, rojena 30.8.1973 je svoje prvo zborovsko in muzikalno znanje prejela na orglarski šoli v Novi Gorici. To znanje je najprej posredovala pevkam in pevcem podraškega pevskega zbora. V srednješolskih letih se je vključila v MePZ Stanko Premrl in takoj dobila mesto solistke in korepetitorke. Leta 1998, ko je MePZ Stanko Premrl ostal brez dirigenta, je z navdušenjem, a hkrati z veliko odgovornostjo sprejela vodenje zbora. V osmih letih je zbor s svojim strokovnim znanjem pripeljala do izjemnih uspehov v primorskem in slovenskem merilu. Leta 2000 in 2004 je zbor pod njenim vodstvom na tekmovanju primorskih pevskih zborov prejel srebrno plaketo, leta 2004 pa tudi posebno nagrado za tretje najboljše ocenjen zbor tekmovanja. Kot zborovodja se je dokazala tudi na zadnjih dveh tekmovanjih Naša pesem v Mariboru. Na obeh tekmovanjih je MePZ Stanko Premrl prejel srebrno plaketo. Ti uspehi so toliko večji, saj Nadja dirigira zboru, ki ga sestavljajo pevci iz Podnanosa, Podrage in Lozic, ki po večini nimajo zborovske ali solistične izobrazbe. Nadja Bratina je tudi korepetitor Komornega zbora Ipavska in MPZ Srečko Kosovel, pod njenim umetniškim vodstvom pa delujeta tudi vipavski kvintet Ventus in ajdovski oktet Castrum. Tudi s temi pevskimi sestavi dosega izjemne uspehe v primorskem, slovenskem in celo evropskem merilu ter tako na svojevrsten način promovira občino Vipava.

*Glasba je način življenja za tistega, ki ima posluš,
življenje pa je glasba za vsakogar, ki mu zna prisluhniti.*

Plaketo Občine Vipava prejme gospod LUDVIK CURK iz Vipave

Gospod Ludvik Curk se je rodil 13.6.1936 v Vipavi. Izučil se je za trgovskega pomočnika. Njegov neustavljiv duh po spoznavanju in druženju z ljudmi ga je privedel, da se je prekvalificiral in postal miličnik. V letih 1951-1952 se je vključil v Prostovoljno gasilsko društvo Vipava, kjer so ga preimenovali v »Vikota«, ta vzdevek ga spremlja še danes. Viko je bil v društvu izbran za delo gospodarja, bil je v disciplinski komisiji, bil je tajnik društva, član upravnega odbora, član in predsednik nadzornega odbora in podpredsednik društva. Do nedavnega je tekmoval v ekipi gasilskih veteranov, uvrstitve je beležil celo na državnem tekmovanju. Bil je dober organizacijski in operativni gasilec, zaznamovan kot gasilec z velikimi izkušnjami. Bil je član Varnostnega sosveta v Občini Vipava, opravljal pa je tudi funkcijo predsednika nadzornega odbora gasilske zveze. V društvu je Viko priljubljen zaradi svoje odkritosrčnosti, duhovitosti, hudomušnosti ter občutka dela z ljudmi in je še vedno aktiven na vseh področjih delovanja društva. Za svoje delo v gasilski organizaciji je prejel najvišja državna gasilska odlikovanja. Vikota ni zaznamovalo samo gasilstvo, svoje veje je razraščal tudi v druga društva in organizacije v občini Vipava in tudi širše.

Že 32 let je aktiven član Kluba zdravljenih alkoholikov, s svojimi dolgoletnimi izkušnjami vztrajanja v abstinenci se čuti dolžnega pomagati novim članom. Bil je član koordinacijskega odbora za boj proti alkoholizmu občine Ajdovščina, član upravnega odbora Zveze klubov zdravljenih alkoholikov Primorske, član izvršilnega odbora društva in predsednik KZA Ajdovščina - Vipava. V vseh letih kar obiskuje KZA je s svojo pokončno držo, s svojo trdno odločenostjo za življenje brez alkohola, s svojim aktivnim življenjem, mnogim, ki so stopali za njim na pot abstinence, kazal pravo pot. Je aktiven in ustanovni član Folklornega društva v Vipavi.

Bil je član in predsednik pododbora Društva upokojencev Ajdovščina - Vipava, od leta 2003 pa je član upravnega odbora Društva upokojencev Vipava.

Je legenda vipavskega gasilstva, kazatelj prave poti abstinence, aktiven plesalec in upokojenec, razpoznaven na vseh drugih področjih, kot skrivnostni pesnik, velik domoljub, poznavalec Vipave in njene zgodovine. Je preprost in hkrati odločen vztrajati za dobro vseh. Del te skrivnosti najdemo v eni izmed misli, ki jo Viko rad pove: »Na svet si prišel jokajoč, a vse okrog tebe se je veselilo, smejalo. Živi svoje življenje tako, da boš nasmejan, ko pa boš umrl, bo vse okrog tebe jokalo«.

Za vse, kar Viko žrtvuje in daruje posameznikom in družbi in to s prostovoljnim delom, si prav zagotovo zasluži zahvalo in plaketo Občine Vipava.

*Živeti za druge ni samo zakon dolžnosti,
temveč tudi zakon sreče. (Comte)*

Plaketo Občine Vipava prejme gospa VLASTA LOKAR LAVRENČIČ iz Vipave

Vlasta Lokar Lavrenčič je leta 1991 diplomirala na ljubljanski Akademiji za glasbo, smer glasbena pedagogika. S tamburaštvom se je začela ukvarjati na Dunaju, svoje znanje pa izpolnjuje pri slovenskih in hrvaških strokovnjakih. Po vrnitvi v Vipavo je na OŠ Draga Bajca Vipava pričela vzgajati prvo generacijo mladih tamburašev. Štiri leta kasneje je osnovala starejšo tamburaško skupino in bila glavni pobudnik ustanovitve Kulturnega društva Vipavski tamburaši. Na OŠ Vipava trenutno vodi otroški tamburaški orkester ter pripravljala skupino in na ta način vzpostavlja kontinuiteto v vzgoji mladih tamburašev, člane mladinskega orkestra pa vzpodbuja za vlogo bodočih vodij tamburašev. Poleg pedagoškega in organizacijskega dela se je izkazala kot glasbeni strokovnjak, saj je mladinsko skupino kulturnega društva Vipavski tamburaši s svojim strokovnim vodstvom povzdignila med najboljše tovrstne sestave v Sloveniji, kar dokazujejo uvrstitve na državnih srečanjih, kjer je orkester v zadnjih letih sodeloval v tekmovalnem delu programa in vsakokrat osvojil zlato priznanje, na letošnjem srečanju pa prejel še posebno priznanje za najboljšo izbiro izvajanega programa.

Poleg zgoščenke posvetnih skladb za moški zbor skladatelja Stanka Premrla, ki jo je posnela s kvintetom Ventus, je z mladinskim orkestrom KD Vipavski tamburaši posnela zgoščenko tamburaških skladb.

Njeno delo posebej zaznamuje tudi odkrivanje tamburaške preteklosti. Pred kratkim je s soavtorjem izdala knjigo Po sledeh tamburaštva na Koroškem, v kateri je med drugim obširneje predstavila tudi slovenske tamburaške skladatelje ter splošno zgodovino tamburaštva, ukvarja pa se tudi z raziskovanjem tamburaškega delovanja na Primorskem.

S številnimi kulturnimi prireditvami bogati kulturno življenje v domačem kraju, z nastopi drugod pa vidno prispeva k prepoznavnosti naše občine.

Za njeno pedagoško in kulturno delo ji Občina Vipava podeljuje plaketo.

*Stopaj po sledi mavrice, stopaj za zvoki pesmi in vsepovsod te bo
obdajala lepota. Po sledi mavrice vodi pot iz najbolj goste megle.
(Navajska pesem)*

PROGRAM »IMAGO SLOVENIAE - PODOBA SLOVENIJE« 2006

- sobota, 24. junij ob 21. uri:** Vipavski tamburaši z gosti, nastop
Trg Pavla Rušta, Vipava
- sobota, 1. julij ob 21. uri:** Komorni zbor Ipavska, koncert
cerkev sv. Štefana, Vipava
- sobota, 8. julij ob 21. uri:** Pihalna godba Vrhpolje, koncert
Glavni trg, Vipava
- sobota, 15. julij ob 21. uri:** pevski glasbeni večer
organizator: MePZ Podnanos
dvorišče dvorane, Podraga
- nedelja, 23. julij ob 21. uri:** Funtango, koncert
Trg Pavla Rušta, Vipava
- sobota, 29. julij ob 20. uri:** Otvoritev fotografske razstave
Katarina Sadovski: Mindscape
organizator: Društvo za kreativno preživljanje prostega časa
Razmetano podstrešje
Stara šola, Trg Pavla Rušta 6, Vipava
- sobota, 5. avgust ob 20. uri:** Kvintet Ventus, predstavitev zgoščenke z Marijinimi skladbami
cerkev sv. Vida, Podnanos
- sobota, 12. avgust ob 21. uri:** Milan Pregelj: Vojaški potopisni izzivi
organizator: Društvo za kreativno preživljanje prostega časa
Razmetano podstrešje
Trg Pavla Rušta, Vipava
- sobota, 19. avgust ob 20. uri:** Volk folk, koncert
Trg Pavla Rušta, Vipava
- sobota, 26. avgust ob 20. uri:** Pihalna godba Vrhpolje - tabor mladih glasbenikov, koncert
Glavni trg, Vipava
- sobota, 2. september ob 20. uri:** Renata Bauer, orgelski koncert
cerkev sv. Štefana, Vipava

OBISK PREDSTAVNIKOV IZ FRANCOSKEGA MESTA LUMBIN

Od četrтка 22.6.2006 do nedelje 25.6.2006 so bili na obisku v občini Vipava predstavniki Društva slovensko-francoskega prijateljstva Julka, iz kraja Lumbin v Franciji.

Obisk naj bi vzpostavil in utrdil prijateljske vezi med krajema, ki bi sčasoma lahko prerasle tudi v gospodarsko sodelovanje. S tem ciljem je Občina Vipava podpisala Listino o pobratenju, ki so jo gostje iz Lumbina odnesli svojemu županu.

Prijatelji iz Francije so si ogledali našo obalo, Postojnsko jamo in Predjamski grad in seveda kraje v naši občini, pri čemer so opazili neverjetno podobnost med njihovo in našo dolino.

V Lumbin, kraj v dolini reke Isere, ki šteje približno 1700 prebivalcev, konec avgusta potuje Komorni zbor Ipavska.

Pričakujemo, da se bodo vrnili z Listino o pobratenju in podpisom tamkajšnjega župana ter s tako lepimi vtisi, kot so jih, po njihovih besedah, odnesli od nas predstavniki društva Julka.

Vida Babič

IZ USTANOV IN DRUŠTEV

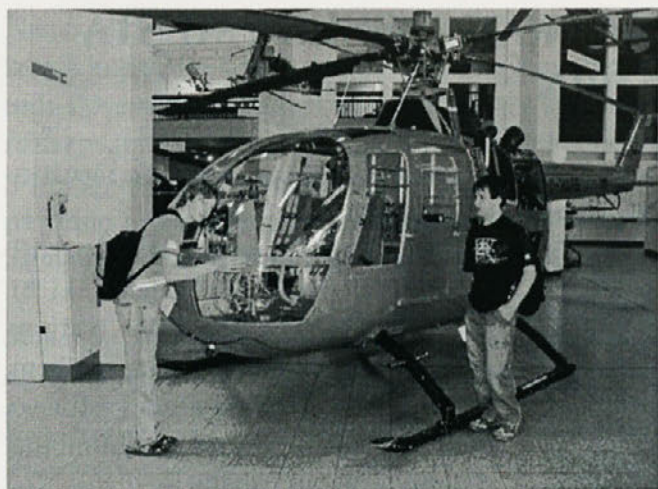
Iz ŠGV

IZ DELA ŠKOFIJSKE GIMNAZIJE VIPAVA

Spet je prišel čas, da vam povemo, kaj se je v zadnjih mesecih dogajalo na Škofijski gimnaziji v Vipavi. Lahko rečemo, da so bili to kar napeti in zanimivi meseci. Dijaki četrtnih letnikov so se z maturantskim plesom, zažigom svečk in predajo ključa poslovili od srednješolskih klopi in opravljali maturitetne izpite. Mlajši dijaki pa so se z zadnjimi močmi borili za svoje ocene, pisali teste, odgovarjali na vprašanja in nestrpnost čakali počitnice. V tem času je bilo na urniku nekaterih dijakov tudi precej tekmovanj. Na šoli sta se odvijali medrazredni tekmovanja v odbojki in nogometu. Tisti, ki jih zanimajo tehnične

Tekmovanje v odbojki

V tehničnem muzeju

in naravoslovne znanosti, so se podali tudi na enodnevni izlet v München in si ogledali tamkajšnji Tehnični muzej. Naši igralci in športniki pa so se odpravili na izlet v Gardaland.

V juniju pa so se dijaki udeležili različnih ekskurzij in tako omogočili maturantom mirno in nemoteno reševanje nalog z izpitnih pol. 23. junija pa so se za večino dijakov končno začele težko pričakovane počitnice.

Poslednji ples

Sobota, 22. malega travna, bo maturantom ostala še dolgo v spominu. Datum namreč zabeleži maturantski ples, ki je za vsakega četrtošolca zagotovo eden pomembnejših dogodkov. Nemalo vloženega truda je bilo poplačanega s prekrasnim večerom. Številne ure plesnih vaj, kakšna manj za uglaševanje naših grl za maturantsko himno, stresna organizacija prizorišča, iskanje različnih možnosti za čim cenejšo poslovilno ceremonijo - sponzorstva, popust tu, druga ugodnost tam,

letanje sem in tja... Naj dodamo še sam estetski videz, zlasti maturantk - nenehno letanje po trgovinah, merjenje oblek pri šiviljah, frizerji, make up, še zadnji popravki in ... Dvorana Grand hotela Bernardin v Portorožu je nenadoma zažarela v vseh barvnih odtenkih, napetost se je v zraku mešala z nestrpnim pričakovanjem večera, na katerega je večina čakala vse od 1. septembra 2002. Nasmeh ni manjkal na nobenem od obrazov zmedenih maturantov, še bolj prepričljiv pa je postal po uspešnem

začetku. Pravijo, da je začetni najtežje - pa je res, saj se je začetna naelektrenost spremenila v sproščujočo klepet ob večerji. Ure so postale minute, te so se stekle v bežeče sekunde ... Rdeče vrtnice so se lepo ujele z rdečeličnimi maturantkami, maturantske kape pa so se po Gaudeamusu z glav maturantov radostno zavihtele v zrak. V ritmu živahnih melodij smo s sicer novimi ter neudobnimi čevlji zatresli tla, dolga krila maturantk so se skoraj spremenila v preprogo, po kateri so stopali živčni plesalci. Ponosni starši so se zavrteli s svojimi maturantkami in maturanti, nato pa je bil na ples povabljen še sleherni profesor. V želji, da pred prisotnimi razprostrejo še zadnje nitke klopčiča, ki se je odvijal skozi vsa štiri leta, smo se vsi trije razredi pri svoji

predstavitvi kar najbolj potrudili. Na trenutke so bili prizori celo tako ganljivi, da so se orosile oči najnežnejših dušic. Pokazali so, da se v šolo ne hodi zgolj zaradi širjenja obzorij, temveč predvsem zaradi ljudi, ki lepšajo sivi vsakdan. Ko že po prvem skupnem letu ni več pomembno, koliko je n-ti koren iz xy, in ko nezadostna ocena ne pomeni več *smotanega* profesorja, pač pa lasten neuspeh ali morda voljo, da se prihodnjič bolj izkažeš. Ko v šolo ne hodiš samo po ocene, pač pa po pristne trenutke spontanosti, ki se neopazno prikradejo med šolske knjige, od tam pa naravnost do srca.

Andreja Gregorič, 4. b

Slovo od srednješolskih klopi

ZNANJE IN SRCE) podarimo celotni generaciji, da bo s skupnimi močmi skrbela za ŠGV v naslednjem šolskem letu. Nato je sledil še slavnostni zažig sveca, od katerega smo se brez solza za vedno poslovili. Maturantje, ki so ga skovali, so se zares potrudili, saj tako velikega sveca ŠGV še ni videla. Ko je svec zgorel, smo se odpeljali v Novo Gorico, kjer smo se na Maturantski paradi še enkrat zavrteli v ritmu četvorke in postavili nov rekord v množičnem plesanju.

Mateja Premrl, 4. a

Igralci navdušili

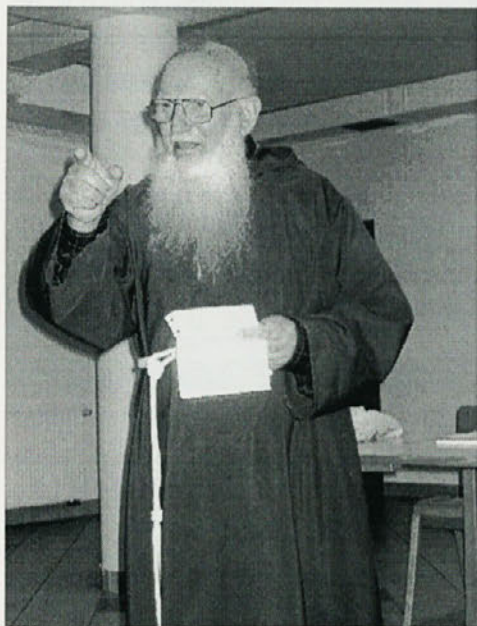
V sredo, 17. maja, smo člani gledališkega krožka našim sošolcem in profesorjem uprizorili gledališko predstavo *Včeraj popoldne*. Občinstvo je bilo navdušeno nad nami.

Predstava se mi je zdela dobro zaigrana. Sicer sem imela na začetku pomisleke, ampak sem se potem prepričala, da smo dobro pripravljene in primerni za na oder. Igra je lepo tekla. Je res, da se ti včasih malo zatakne oz. spotakne ... ampak na koncu se vseeno nasmehneš in greš naprej. Na odru sem se počutila zelo dobro. Tisti feeling treme in navdušenja je enkraten.

Metka Krampf, 1. c

Eksorcist v dijaškem domu

V torek, 16. maja, nas je v domu obiskal uradni eksorcist za našo škofijo, pater Andrej Božič. Na skupnem večeru se nas je zbralo veliko, kar dokazuje, da je tema aktualna. V uvodu nam je pater povedal, kako je bilo v misijonih v Amazoniji, kjer je bil 45 let. Prinesel nam je tudi nekaj poldragih kamnov, ki jih je našel tam. Potem je povedal, kako je postal eksorcist. Ko ga je škof prosil, da bi postal eksorcist pod pretvezo, da ima izkušnje, ker je bil misijonar, mu je rekel, da so tam hudiči šele na praksi, tu pa že diplomirani. Poudarjal je, da se hudiča ne smemo bati, da pa ga tudi ne smemo klicati. Predstavil nam je tudi nekaj primerov izganjanja hudiča. Najbolj me je presenetilo to, da se pater Andrej nikoli ne boji. Pravi, da se nimaš česa bati, če je Bog s teboj, ker je Bog močnejši od hudiča.

eksorcist - izganjalec hudiča

Urška Primožič, 2. a

Literarni krožek Slomškove gimnazije na obisku

Literarni krožek - takoj se spomniš na obvezne spise, zgodnje jutranje vstajanje ... Pa sem se vseeno pridružila skupinici vipavskih dijakinj, ki so se odločile, da bodo v petek popoldne in soboto dopoldne (5. in 6. maja) delale družbo dijakom mariborske gimnazije. In nenazadnje sem se imela odlično. Štiri dekleta v družbi profesorice Tatjane in Bojane, smo z nasmeški in nestrpnostjo pričakale naše goste. Moram reči, da je bil prvi vtis zelo dober. Čakalo nas je zanimivo popoldne. Najprej smo se odpravili na kosilo v dijaški dom, sledila pa je predstavitev naše šole. Nato smo jim predstavili še dijaški dom in nas same. Potem pa resno delo - pisanje. Pa je bilo res resno? Tudi, vendar je bilo pisati, enkrat za spremembo, zelo prijetno. Profesorica Vida nam je najprej predstavila njihov najpogostejši način pisanja - izberejo si nek motiv in ga uporabijo kot navdih. Tako smo tokrat naredili tudi mi in vsak si je izbral eno že prej pripravljeno fotografijo, ki ga je

nagovorila, in sledilo je pisanje v samoti. Po eni uri pisanja smo napisano še prebrali. Nastale so izredno zanimive in navdušujoče zgodbe. Potem pa smo si naredili še spominsko knjigo. Vsak si je izbral delček svojega pisanja in iz teh misli je nastala knjižica, ki nas bo spominjala na prvo literarno srečanje. Mariborčani so nas potem presenetili še z darilci, sledila je večerja, obvezen obisk Marjance ter slovo. A ne za dolgo. Naslednji dan smo se znova srečali, kajti čakal nas je nekako še prijetnejši del srečanja - izlet.

Najprej smo obiskali Kosovelovo domačijo v Tomaju, po ogledu pa smo se zapeljali čez mejo na Devinski grad. Ob pogledu nanj smo bili navdušeni. Grad je namreč prečudovit in prav tako razgled na grajske plaže. Aja, in veste, da je kraljica Elizabeta sorodnica sorodnikov potomcev

lastnikov gradu? In Napoleon Bonaparte je imel tudi neke zveze z njimi. Kar naenkrat smo se znašli sredi popoldneva in čakalo nas je tisto neizbežno – slovo. Poslovili smo se z željo, da se naslednje leto zopet vidimo, tokrat v Mariboru.

B.

Ekскурzije nižjih letnikov

Tudi letos so si dijaki ogledali nekatera tuja mesta in kraje. Dijaki prvih letnikov so se najprej odpravili na enodnevno ekskurzijo v Rezijo in nato še na ekskurzijo v zamejsko Slovenijo. Malo starejši, dijaki drugih letnikov, so odpotovali v Rim, dijaki tretjih letnikov pa na Dunaj. Nekateri so imeli malo smole z vremenom. Vsi pa so se vrnili navdušeni in zadovoljni.

Na ekskurziji v Rimu

ŠGV-jevci na Dunaju

Dosežki s tekmovanj

Že v uvodu sem omenila, da so se naši dijaki pridno udeleževali različnih tekmovanj. V nadaljevanju bom omenila le tiste, ki so dosegli najboljše rezultate. Na regijskem tekmovanju iz fizike sta dva dijaka dosegla bronasto priznanje, eden od njiju pa tudi srebrno priznanje na državnem tekmovanju. Štiri dijakinje so na državnem tekmovanju za Cankarjevo priznanje dosegle srebrno priznanje, Tina Šuligoj pa je dosegla zlato priznanje. Na državnem tekmovanju iz kemije je en dijak osvojil bronasto priznanje, dva srebrno priznanje, Janja Vidmar, Tina Ilc in Mojca Ivančič pa so dobile zlato priznanje. Od raziskovalnih nalog iz novejšje zgodovine je bila z 2. mestom nagrajena raziskovalna naloga Maje Andlovic. Maja Gojković je prejela zlato priznanje na tekmovanju iz italijanščine. Na državnem tekmovanju v gorskem kolesarjenju je 1. mesto osvojila Urška Primožič, 3. mesto je pripadlo Poloni Raspor, v ekipnem delu tekmovanja pa je ŠGV dosegal 2. mesto. Na državnem tekmovanju iz razvedrilne matematike sta Katarina Čermelj in Dominik Šurc osvojila 2. mesti. Dva dijaka sta bila na državnem tekmovanju iz poznavanja flore nagrajena z bronastim priznanjem, štirje pa s srebrnim. Jakob Valič in Katarina Čermelj sta na državnem tekmovanju iz logike prejela zlato priznanje, Dominik Šurc, Tilen Marc in Andrej Leban pa srebrno. Na državnem tekmovanju iz znanja o sladkorni bolezni so srebrna priznanja dobili Borut Gostiša, Helena Uršič in Nikolina Bilavčič, bronasta priznanja pa je dobilo kar dvanajst dijakov. Na regijskem tekmovanju iz matematike je osem dijakov prejelo srebrna priznanja. Na državnem tekmovanju iz biologije sta dve dijakinji prejeli bronasti priznanji. Ana Grahor je na državnem srečanju mladih raziskovalcev iz biologije prejela srebrno priznanje. V šahu sta na DOSP-u dva dijaka osvojila 2. mesto, v namiznem tenisu je naša dijakinja osvojila 3. mesto, v krosu pa smo zasedli dve 3. mesti. Na področnem atletskem tekmovanju je Kristjan Budihni osvojil 1. mesto, moška štafeta 2. mesto,

ženska štafeta in Katjuša Gregorčič pa 3. mesto. Na področnem tekmovanju iz malega nogometa je ekipa ŠGV dosegla 3. mesto. Na športnem srečanju katoliških gimnazij sta ekipi ŠGV v košarki in malem nogometu dosegli 1. in 3. mesto. Na državnem tekmovanju iz lokostrelstva je Aljaž Šemrov dosegel 2. mesto. Marca smo na šoli organizirali državno tekmovanje iz zgodovine. Helena Uršič in Ana S. Grbec sta osvojili 2. mesto. Ekipa 1 je osvojila 11. mesto, ekipa 2 pa 3. mesto. Na koncu vseh teh priznanj in osvojenih mest lahko rečemo, da so se naši dijaki odlično odrezali na najrazličnejših področjih.

Zaključna prireditve

23. junija ob 18.00 je v naši telovadnici potekala prireditev ob zaključku šolskega leta. Dijaki so se s svojimi razredniki že prej zbrali v razredih, kjer so dobili spričevala, potem pa so se skupaj s starši in družinami udeležili prireditve. Prireditev je potekala v nogometnem vzdušju, kar se za ta čas kar nekako spodobi. Sodelovali so: šolski pevski zbor, skupina KažiPot, ki jo sestavlja nekaj dijakov, ki živijo v dijaškem domu in glasbena skupina, katere člani so dijaki prvih letnikov. Na prireditvi je sodelovala tudi plesna skupina. Zbrane je nagovorila mag. Erna Žgur Černigoj, ravnateljica Centra za usposabljanje invalidnih otrok JPV iz Vipave. Zahvalila se je dijakom, ki so v preteklem letu opravljali prostovoljno delo v njihovi ustanovi. Posebna zahvala pa je bila namenjena tistim, ki so z njimi sodelovali vsa štiri leta šolanja in tako razveseljevali njihove otroke. Po glasbenem premoru so gospod škof Metod Pirih, gospod rektor Slavko Rebec in gospod ravnatelj Vladimir Anžel podelili priznanja, nagrade in pohvale tistim najbolj pridnim in vestnim. Seveda so vsi trije nekaj besed in misli namenili tudi vsem udeležencem prireditve, jim zaželeli

lepo preživljanje počitnic in jih spomnili tudi na 15. rojstni dan naše domovine. Naj še omenim, da je bilo podeljenih 33 priznanj, 59 nagrad in kar 94 pohval. Med drugimi sta priznanje za šolsko leto 2005/2006 prejeli Maja Andlovic in Urška Nabergoj. Nagrado za letošnje šolsko leto so prejeli naslednji Vipavci: Jana Fajdiga, Tilen Marc, Tina Černigoj, Sara Rovani, Luka Hrovatin, Uroš Šček in Nina Česen. Pohvale pa so prejeli: Martin Malik, Andrej Naglost, Polona Praček, Urška Skapin, Jernej Naglost, Matija Uršič in

Maja Štefin. Pevski zbor je zapel še državno himno in začele so se počitnice.

*Zbrala in uredila Andreja Premrl,
prof. slovenščine*

OB KONCU ŠOLSKEGA LETA

V migotanju vročega poletnega zraka minevajo junijski dnevi. Utihnil je vrvež znotraj in okrog šolskih stavb – upam, da ga bomo zaslišali na igriščih, ob vodi, na travnikih in poljih.

Pouka v tem šolskem letu ne bo več. Manj prizadevne čaka še kakšno dokazovanje osnovnega znanja, ki bo temelj za uspešno delo v višjem razredu. Učitelje čaka urejanje dnevnikov, poročil, izpolnjevanje statističnih tabel. Da bo vse v redu, da bomo spet dokazovali svoje delo. Papirji – vedno več jih mora biti in sprašujem se, čemu? Ali komu – kdo to prebere? Zakaj je pomembno število razdeljenih malic..., število odličnih, prav dobrih...za napredek vsakega otroka, za iskricе veselja, za nasmeh v naših statistikah ni prostora? Kot da smo ljudje razdeljeni po predalih z ocenami. Kot da je sreča odvisna od številke, ocene. Če je ocena nižja od pričakovane in zelene, je razočaranje veliko. Grenka kepa v grlu, slan okus solze, občutek, da te ne marajo... Saj vem, ocene so (žal) v našem sistemu točke in lahko pomenijo zeleno ali rdečo luč za bodoče šolanje. Močno si želim, da bi vsak od učencev naše šole našel svojo pot do uspeha, da bi zmozel dovolj moči in imel dovolj podpore v okolju ter sprejel zeleno luč kot izziv in obveznost za nadaljevanje svojega šolanja. Tudi rdeča luč ni nujno slaba: daje nam čas, da se zamislimo in izberemo ustrezno pot ali pa se samo malo odpočijemo, vsekakor ne sme postati trajna in nepremagljiva ovira.

V tem šolskem letu smo skupno z učenci in starši doživeli mnogo lepega. Posebno bogat je bil spomladanski čas. Takrat se odvijajo regijska in državna tekmovanja, pa tudi več sončne svetlobe, daljši dnevi nas razveseljujejo.

Pouk smo izvajali brez večjih težav, burja ni pogosto ovirala naših avtobusov. A hladno in nestalno vreme nam je preprečilo, da bi uresničili projekt Nanoška planota, ki smo ga z osmošolci težko pričakovali.

Smo se pa zato veselili s košarkarji. V Hali Tivoli so z odlično igro premagali nasprotnike in dosegli tretje mesto v državi. Koliko znoja je preteklo za ta uspeh; koliko ur igranja, tekanja, metanja na koš je odtiktakalo pred tem uspehom! In kolikokrat je po naporni tekmi zmaga ušla le za točko!

Na parketu v Ljubljani je naše tekmovalke, tekmovalce, trenerje in navijače povezovala želja po lepi, dobri igri, po možnosti, da se dokažemo. Vestno skrbno delo je končno obrodilo sadove.

Srebrna in zlata priznanja učencev so pomembna; veliko truda, spodbude in vztrajnosti je vpleteno v te dosežke. Lahko se pohvalimo, ker so učenci v tem šolskem letu osvojili 37 srebrnih in 15 zlatih priznanj na tekmovanjih iz znanja o sladkorni bolezni, angleščini, italijanščini, matematiki, fiziki, kemiji, zgodovini, veseli šoli, plesu, tekih... Ponosni smo, da je 31 devetošolcev vsa leta šolanja prebiralo knjige in so vsako leto osvojili bralne značke. Še angleške knjige so uspešno prebirali. Pa smo spet pri točkah in ocenah, saj na tekmovanjih brez tega ne gre. Celo umetnost točkujejo. Toda slika naše učenke je prepričala ocenjevalce Pošte Slovenije, da so jo natisnili na znamko. Preprost motiv z bogatim sporočilom o spoštovanju vsakogar – upodobljenim tudi za to priložnost izdani maksimum karti – bo predstavil Slovenijo in Vipavo širom po svetu. Tudi izvirne pravljice naših četrtošolcev, natisnjene v prikupno ilustrirani knjigi, so pripoved o Vipavi.

Vipavski glasovi pa so z ubrano pesmijo napolnili dvorano Slovenske filharmonije. Tam nastopa le malo osnovnošolskih mladinskih pevskih zborov. Vse skupaj se je začelo pred petnajstimi leti, ko je zborovodkinja začutila zvočnost otroških glasov. Prizadevno jih je povezovala v harmonično celoto, s skrajnim naporom tudi v programu devetletne osnovne šole vodila redne pevske vaje. In pogumno odpeljala na tekmovanje v Zagorje otroški in mladinski pevski zbor. Oba sta z odlično izvedenim programom osvojila zlato priznanje, mladinski pevski zbor pa še nastop v Ljubljani.

Brez sodelovanja pri skupinskih nagradah ne gre. Tudi raziskovalno zgodovinsko nalogo je ustvarjalo precej učencev, njihovih staršev in starih staršev. Le tako lahko nastane zanimiva pripoved o življenju v nekem času in nekem kraju. Seveda mora pripovedi mentor povezati v celoto, tako nastalo nalogo morajo učenci dobro predstaviti pred strogimi ocenjevalci, znati morajo odgovoriti na marsikatero vprašanje – vse to pa za nas niso bili pretrdi orehi.

Med šolskim letom smo podrobno spoznavali Dansko, Estonijo in Malto. Od geografskih značilnosti do kulture, kulinarike, glasbe – vse smo predstavili na zaključni prireditvi Evropska vas v Novi Gorici. Učenci drugih severnoprimorskih osnovnih šol so predstavili še ostale države Evropske skupnosti. Še bi lahko nizala utrinke iz šolskih klopi – toda, naj bo sedaj dovolj. Opravičujem se za vse, kar sem pozabila napisati – verjemite mi, da nehote. (Saj si vedno prigovarjam, da bi morala sproti pisati, pa me tok dogodkov prehitijo)

Za vse, kar so otroci med tem šolskim letom dosegli, jim iskreno čestitam. Sodelavcem, staršem in vsem krajanom se zahvaljujem za sodelovanje in podporo. Brez tega šola ne bi zmogla dosegati ciljev; brez tega bi bila le osamljena skala v morju življenja. Tako pa ostaja živo drevo; pa čeprav ne more vedno rasti v višino – pomembno je, da vsako leto znova ozeleni in se listje ne vsuje prekmalu. Vsem želim prijetno preživljanje poletnih počitnic.

*Alenka Nusdorfer Bizjak,
ravnateljica*

PRI POUKU Z MISLIMI NA SEVERU, VZHODU IN JUGU EVROPE

Današnja družba temelji na raznolikosti vrednot, življenjskih stilov, navad, skratka, kultur posameznikov in skupin. Pomembno je poznavanje kulturne raznolikosti in njeno ohranjanje ter vzpostavljanje odprtih odnosov med kulturami. Spoznavanje narodov in kultur omogoča tudi mednarodni projekt "Evropska vas", ki je postal pomemben del medkulturne vzgoje mladih v osnovnih šolah. Z zanimanjem smo se v projekt vključili tudi učenci in delavci Osnovne šole Draga Bajca Vipava in v projektu spoznavali ter na zaključni prireditvi predstavljali države: Dansko, Estonijo ter Malto. V projekt je bilo vključenih 256 učencev sedmega, osmega in devetega razreda z učitelji predmetne stopnje.

V okviru projekta so učenci utrdili znanje o pomenu, organizaciji in delovanju Evropske unije. Uporabili smo njeno predstavitev, ki so jo izvedli informatorji Urada Republike Slovenije za informiranje. O zanimivem, učencem privlačnem načinu predstavitve Evropske unije nam pričata tudi mnenji učencev:

"Izvedela sem veliko novega o Evropski uniji, predvsem stvari, ki jih mediji ne poudarjajo. Želim si, da bi imeli še več ur izobraževanja o Evropski uniji, saj lahko v bodoče nadaljujem študij in dobim zaposlitev v kateri izmed držav Evropske unije."

Martina, 8. b

"Lepo mi je bilo, ker sem veliko izvedel o Evropski uniji. Najlepše pa je bilo, ko smo zmagali v kvizu o EU in dobili tudi nagrade."

Timi, 7. č

Med šolskim letom so učenci spoznavali geografske značilnosti držav, njihovo glasbo, narodne jedi, jezik in literaturo. Značilnosti držav smo primerjali s Slovenijo. Ugotovili smo razlike in podobnosti, čeprav ležijo države, ki smo jih predstavljali, daleč narazen, na vzhodu, jugu in severu Evrope.

*Učenci osmega razreda pri peki piškotov.
(Fotografiral Boštjan Prelec, 8. č)*

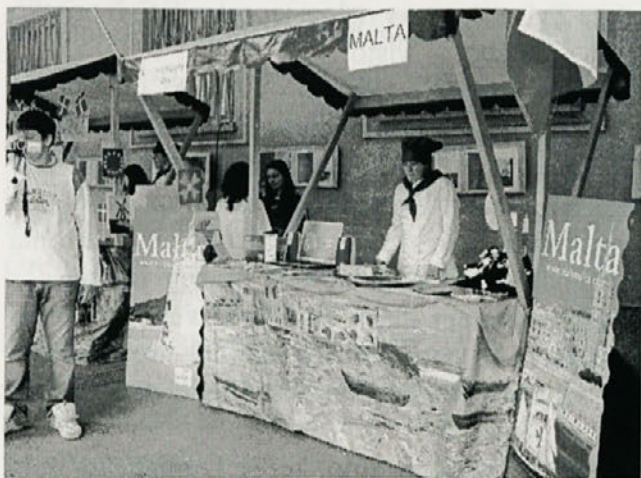
Lesene vetrne mlinčke so učenci izdelali pri tehničnem dnevu. (Fotografiral Matej Naglost, 8. č)

hrane. Domišljija učencev se je razživela pri urah slovenskega jezika, ko so dramatisirali Andersenove pravljice. Učenci s smislom za oblikovanje so prišli na svoj račun pri izdelavi panojev. Veliko izdelkov je nastalo pri likovni vzgoji. Tu so učenci tudi slikali na blago prepoznavne značilnosti držav. Z blagom smo na zaključni prireditvi "oblekli" spodnji del stojnic. Veliko je bilo ročnega dela in uporabe računalnika, oboje pa je pri učencih priljubljeno. Z veseljem so prisluhnili tudi pripovedovanju popotnika po Estoniji in se navdušili nad Grdim račkom danske gledališke igralko Jette Ostan Vejrup. Tamburaški orkester naše šole pod vodstvom gospe Vlaste Lokar Lavrenčič pa je pripravil venček slovenskih, danskih, estonskih in malteških ljudskih pesmi ter se predstavil v kulturnem programu zaključne prireditve projekta v Novi Gorici, 9. maja 2006. Na prireditvi pred Mestno občino so si obiskovalci lahko ogledali predstavitve na stojnicah vseh 25 držav Evropske unije. Mladi v devetih slovenskih mestih, tudi v Novi Gorici, so na zanimiv in izviren način predstavili kulturni mozaik Evrope.

*Ana Kobal,
koordinatorka projekta na OŠ Draga Bajca Vipava*

OB DNEVU EVROPE

V torek, 9. maja 2006 je Evropska hiša Maribor v sodelovanju s slovenskimi osnovnimi šolami zgradila v 9 slovenskih mestih evropske vasi. Tudi v Novi Gorici smo imeli eno izmed njih. Osnovnošolci trinajstih osnovnih šol Severnoprimske regije smo evropsko vas zgradili pred

Stojnica Malte na zaključni prireditvi projekta Evropska vas v Novi Gorici, 9. maja 2006. (Fotografiral Matej Naglost, 8. č)

Mestno občino v Novi Gorici in tu se je na stojnicah predstavilo vseh 25 držav Evropske unije. Tako smo tudi zaključili mednarodni projekt Evropska vas.

OŠ Draga Bajca je predstavljala tri države: Dansko, Malto in Estonijo. Vsaka država je imela svojo stojnico in na njih smo predstavili veliko izdelkov, ki so nastali pri pouku, vsi pa so prikazovali kulturne značilnosti držav. Izdelke so učenci izdelali pri tehničnem dnevu, pri likovnem pouku, pri izbirnem predmetu *sodobna priprava hrane in načini prehrane* ter pri računalništvu.

Pohvaliti se moramo, da so naši tamburaši pod mentorstvom gospe Vlaste Lokar Lavrenčič otvorili uradno prireditev. Zaigrali so ljudske pesmi Danske, Estonije, Malte ter venček slovenskih ljudskih. Pri projektu sem sodelovala tudi sama in vem, da sem se naučila mnogo novega o državah Evropske unije. To znanje bom lahko koristno uporabila pri urah geografije, v kvizih in ko bom odrasla, bo moja odločitev, kam potovati lažja, pa tudi, če me bo kdo kaj vprašal, mu bom znala povedati. Če veš samo eno stvar več, lahko več poveš in več veljaš.

Klara Koradin, 7. č

GREMO NA PLES - ZLATA RAZISKOVALNA NALOGA MLADIH ZGODOVINARJEV

*"Ples je radoživost gibanja,
je govornica telesa ob ritmu, ob glasbi, tišini,
je del kulturne izobrazbe vsakega posameznika
in je del kulture naroda..."
(Zagorc, Meta, Ples, Ljubljana 2001, str. 10)*

Tako se začnjenja raziskovalna naloga kar 45 mladih zgodovinarjev, članov zgodovinskega krožka OŠ Draga Bajca Vipava. Odzvali smo se vabilu Zveze prijateljev mladine Slovenije k raziskovanju na temo "Igre in zabava" ter se odločili za raziskovanje družabnega plesa, ki združuje tako igro kot zabavo. Ples je tudi del našega življenja, saj nas spremlja skozi vsa življenjska obdobja. Poleg tega pa se je v zadnjem času precej govorilo o zabavi mladostnikov in dogajanjih na plesih. Zato smo se odločili, da raziščemo, kako so se na plesih zabavali Vipavci v času med prvo in drugo svetovno vojno. V zaključku naloge pa smo primerjali raziskano z zabavo mladih v današnjem času.

Raziskovalno nalogo smo razdelili na smiselne celote. Najprej smo prikazali kratek zgodovinski pregled družabnega plesa v 19. in v prvi polovici 20. stoletja v svetu in na Slovenskem. Nakar smo predstavili zelo priljubljene veselice za šagre, ko so vasi praznovale god cerkvenega zavetnika. Zanimalo nas je, kako so fantje pripravili plesišče in kaj vse so morali urediti, da so lahko priredili ples. Ljudje so komaj čakali ples za šagro, mladi in stari so o tem precej razpravljali, zato smo v tretjem poglavju opisali priprave na ples, ki so potekale doma in med prijatelji. Raziskali smo, kakšno obleko so oblekli, kako in s čim so si uredili lase in s čim so se dekleta naličila. Sledi poglavje o vzdušju na plesih: kdo je igral, navedli smo zanimivosti o godcih in njihovih instrumentih, o bontonu

plesalke in plesalca, o zabavnih pripetljajih. Ker je ples spremljal in še spremlja pomembne dogodke našega življenja, smo v nalogi izpostavili tudi poroko ter vojaški nabor - "visto".

Naloga je nastala s pomočjo virov, ki jih hranijo Goriški muzej na Kromberku, Pokrajinski arhiv v Novi Gorici in Tomajska knjižnica v Škofijski gimnaziji Vipava. Iskrena hvala tudi domačinom, ki so s pripovedmi in s fotografijami obogatili oziroma omogočili, da je naloga nastala v takem obsegu.

V raziskovalnem duhu smo preživeli kar nekaj mesecev in ni nam žal marsikatero ure prostega časa, saj smo pred pozabo ohranili del družabnega življenja Vipavcev.

Še posebej veseli pa smo, ker je komisija za delo zgodovinskih krožkov naši raziskovalni nalogi dodelila zlato državno priznanje. Udeležili smo

GREMO NA PLES

se srečanja mladih zgodovinarjev Slovenije v Savudriji 26. in 27. maja 2006, kjer sta Tjaša Hrovat in Klara Koradin, učenki 7. č razreda predstavili in odločno zagovarjali raziskovalno nalogo pred komisijo. Delček naše naloge objavljamo tudi v tej številki Vipavskega glasa.

*Ana Kobal,
mentorica zgodovinskega krožka*

Na plesu

Ples se je začel v nedeljah pozno popoldne, ponavadi ob 16. uri. (*Povedala Marija Tomažič iz Vrhopolja in Irena Legat iz Vipave.*) Gospa Marija Ambrožič iz Vrhopolja in gospod Ivan Petkovšek iz Vipave omenjata tudi 15. uro, čas po litanijah.

Ko se je bližala 16. ura, so se ob plesišču začeli zbirati ljudje od vsepovsod. Prihajali so s kolesi in peš, največkrat v skupinah z družbo. Gospa Bogomira Bajc iz Vipave se spominja, da jih niti huda vipavska burja ni zadržala doma. Družba Vipavcev se je odpravila peš na ples v Podrago, približno pet kilometrov iz Vipave. Pihala je tako močna burja, da so se držali za roke in hodili po jarkih. Na ples so prišli vsi razkuštrani in premraženi, vendar so se s plesom hitro ogreli.

Večina ljudi se je na ples pripeljala s kolesi. Kolesa so morali spraviti na "varna" mesta. Če so hoteli brez skrbi plesati, so morali biti zelo previdni pri shranjevanju koles. Domači fantje iz vasi, kjer je bil ples, so si večkrat privoščili lumparije. Prerezali so gume ali pa so kolesa poskrili. Kolo se je znašlo tudi na vrhu dimnika. Da bi bilo takih prigod čim manj, je bilo zelo priljubljeno skrivališče koles na gnojišču. Kolesa so bila zamazana in so zaudarjala, zato pa so jih plesalci vedno dobili na mestu, kjer so jih pustili. (*Pripovedoval Vid Premrn iz Orehovice.*)

S kolesi in v družbi tudi na ples. Dekleta z Ložic med leti 1925 - 1930. (Goriški muzej, Zbirka fotografij, Etnologija - Vipavska dolina, preslikave; original hrani Antonija Nabergoj iz Ajdovščine)

Besedilo so zapisali Ana Durn, 9. č, Lori Petkovšek in Irena Premrn, 7. č ter Sara Popovič, 8.c.

H goslim bas priglaša

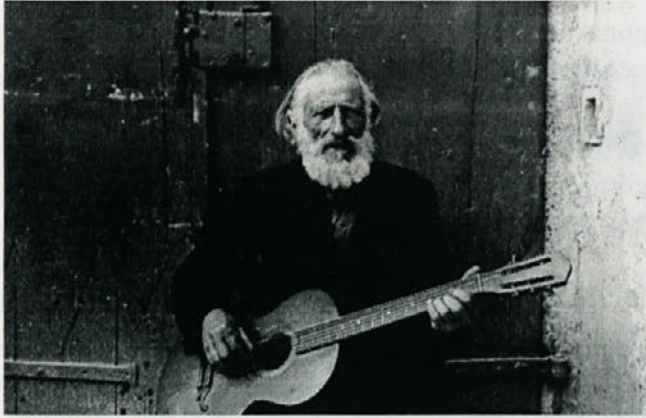
Ni bilo plesa brez godca ali godcev. Večinoma so na plesih igrali vaški godci. V času med prvo in drugo svetovno vojno so bili najbolj poznani in priljubljeni godci iz Kazelj, Krepelj, z Goč, (*Pripovedoval Vid Premrn iz Orehovice.*), pa tudi s Košane. (*Pripovedoval Niko Bratož iz Podbrega.*) Na plesu je ponavadi igrala "banda", skupina treh do štirih godcev. Včasih so se jim pridružili še njihovi prijatelji.

Igrali so najpogosteje na frajtonarico in na klavirsko harmoniko. Poleg

Goški muzikantje leta 1936; zadnji desno sedi Rudolf Požar. (Zasebna last Marije Lemut iz Kožmanov)

harmonikaša je skoraj vedno igral še trobentač in muzikant z bobnom, vrh katerega je imel činele. Včasih so se tem instrumentom pridružili še kitara, violina in klarinet. Ponekod pa je harmonika skoraj povsem prevladala in postala edino godčevsko glasbilo. (Pripovedoval Vid Premrn iz Orehovice.) Znani godci so bili Štefan Kopačin iz Podrage ter Blaž iz Kazelj, (Pripovedovala Slavka Vidrih iz Podrage.) Justo Andlovec z Gradišča, Tone Bajc in Slavan Krhne iz Vipave. Bili so harmonikaši. Danilo Žgavec je v roke vzel violino, Jožko Premrn berdo, na boben pa je igral France Reharjev iz Vipave. (Pripovedoval Marjan Rodman iz Vipave.) Meh harmonike je pogosto raztegnil tudi Vipavec

*Kitarist Teodor Bräu iz Dolge Poljane leta 1932
(PANG, Zbirka fotografij, vsebina 176, fasc. 20)*

Anton Cizara. (Goriški muzej, Zbirka fotografij Etnologija - Vipavska dolina, preslikave, original hrani Judita Podgornik iz Vipave) Zelo dober muzikant je bil Rudolf Požar z Goč, ki je kot samouk znal igrati harmoniko, violino, kitaro, mandolino in trobento. (Olga Požar, *Goška kupa življenja, Življenje ob trti in kršinu, Vipava 2000, str. 160*) Čprav samouki, so zelo dobro igrali. Od njih je bilo odvisno, ali je šel ples "v noge". Igrati so morali ritmično in ujeti pravi tempo, da so se plesalci lahko razživel v plesu. Med godci in plesalci je moralo biti sodelovanje in dobri plesalci so spodbujali godce k živahnejšemu igranju. Igrali so polko, valček in tango. Takt so si dajali tudi z nogo. Matija Ferjančič s Slapa se spominja, da se je udrla deska, ker je godec neprestano udarjal takt z nogo. Seveda je tako poskrbel za salve smeha. Posamezni godci tudi niso znali zaigrati veliko melodij in so jih ponavljali ves ples. Plesalcev to ni motilo, važno je bilo, da se je lahko plesalo. (Pripovedoval Dušan Ferjančič iz Podrage.)

Godci niso znali samo raztegovati meha in urezati valčka ali polke. Bili so predani glasbi. Poznali so pravila obnašanja v družbi in skrbeli so za dobro počutje zbranih. Biti so morali hudomušni, odrezavi in vedno na tekočem z dogodki. Čimbolj je godcu tekkel jezik in bolj kot se je šalil, raje so ga imeli. Godci so med odmori pripovedovali šaljive dogodke, da so bili vsi dobre volje. (Pripovedovala Bogomira Bajc iz Vipave.) Včasih so muzikantje pogledali pregloboko v kozarec in takrat so zganjali norčije. Seveda so najbolj trpeli njihovi instrumenti, še zlasti harmonika.

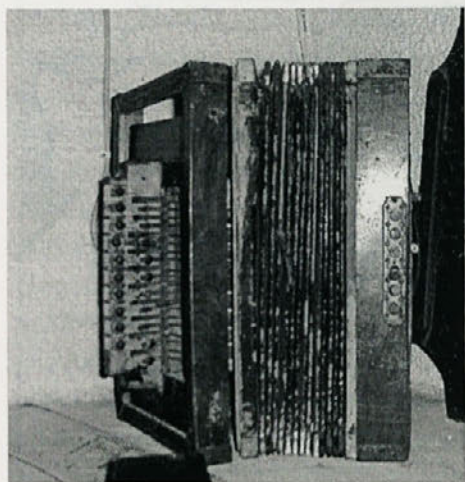
*Slapenski in vipavski fantje na Slapu 1934/35. Na harmoniko igra Anton Cizara, na boben pa Franc Rehar - Mašeš, oba iz Vipave.
(Goriški muzej, Zbirka fotografij, Etnologija - Vipavska dolina, preslikave; original hrani Judita Podgornik iz Vipave)*

Zgodilo se je, da se je harmonikaš usedel nanjo in jo igral ali pa se je ulegel na oder in leže na hrbtu raztegoval meh. (Pripovedoval Vid Premrn iz Orehovice.)

Godci so bili povsod poznani. Tudi domačije, kjer je godec živel, se je lahko oprijelo ime po godcu ali instrumentu, ki ga je igral. Tak primer je v Orehovici. Hiši, kjer je živel veseljak, harmonikaš, pravijo pri Mehačevih. Ime izhaja iz meha, ki ga ima harmonika. Tu naj bi mehe tudi izdelovali. (Pripovedovala babica Mateje Koritnik.)

Zaslужek godcev ni bil ravno velik. Dobili so del vstopnine, če je bila, pa hrano in pijačo. (Pripovedovala Milena Furlan iz Podnanosa.) Plačali so jih tudi z domačimi pridelki, na primer z ocvirki in s klobasami. Časi so bili težki, tako da tudi takih priboljškov ni bilo veliko. (Pripovedovala

Bogomira Bajc iz Vipave.) Včasih kdo izmed godcev sploh ni zahteval plačila, igral je le za svojo dušo in iz veselja. (*Pripovedovala Jožefa Kovšca iz Gozda.*)

*Harmonika, stara skoraj dvesto let
(Zasebna last družine Rondič s Slapa)*

zagodel mi bo," nam lepo pove, kako zelo so se starši in žene godcev bali pomanjkanja. (*Pripovedovala Leonarda in Franc Mislej iz Orehovice.*)

Čeprav so bili dobri godci vedno iskani, so ljudje menili, da je njihovo delo nesigurno in nedonosno. Marsikje staršem in ženam godcev ni bilo pogodu, da so njihovi sinovi in možje igrali na plesih. Močno so nasprotovali, včasih prav do skrajnosti. Menili so, da bi bilo bolje, če bi se ukvarjali z drugimi, bolj plačanimi deli. (*Pripovedovala Leonarda in Franc Mislej z Orehovice.*) Tudi starši Rudolfa Požarja z Goč so sinu branili igranje na instrumente. Nekoč naj bi mu odvili celo varovalko, da ne bi videl not. Rudolf, mizar po poklicu, pa je glasbo ljubil z vsem srcem. (*Olga Požar, Goška kupa življenja, Življenje ob trti in kršinu, Vipava 2000, str. 160*) Znan je tudi primer, ko je žena godca iz Orehovice uničila boben in kitaro, da je le mož ostajal doma. (*Pripovedovala Ančka Mislej iz Orehovice.*) Pregovor: "Bom godca vzela, bom zmeraj vesela, če kruha ne bo,

Besedilo so zapisali Irena Premrn, Anita Trošt, Maja Furlan, Polona Krapež in Mateja Koritnik iz 7. c, Klara Koradin iz 7. č, Marko Lavrenčič, Sara Popovič in Teja Kodelja iz 8. c, Kaja Ferjančič iz 9. c ter Maruša Trošt iz 9. č.

Besedilo je iz raziskovalne naloge mladih zgodovinarjev »Gremo na ples«. Nalogo so pod mentorstvom Ane Kobal zapisali učenci zgodovinskega krožka OŠ Draga Bajca Vipava v marcu 2006.

NA "SLUŽBENEM POTOVANJU" V SAVUDRIJI

V petek, 26. maja 2006, smo se Tjaša, Klara in mentorica Ana odpravile v Savudrijo na srečanje mladih zgodovinarjev. Naša naloga je bila čim bolj predstaviti raziskovalno nalogo mladih zgodovinarjev "Gremo na ples".

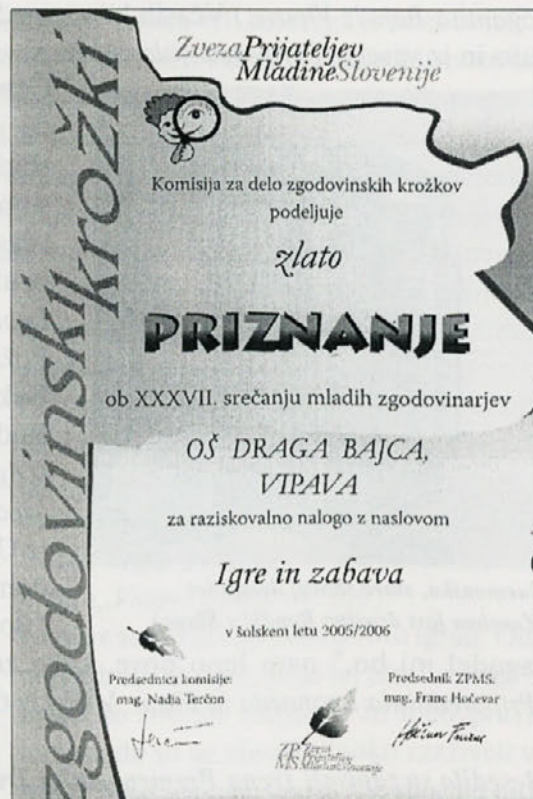
Pri urah pouka sva pogosto manjkali, saj sva se z mentorico pripravljali na predstavitev naloge pred komisijo za delo zgodovinskih krožkov. Vsaka je predstavljala svoj del naloge, zelo dobro pa sva morali poznati tudi celotno raziskovalno nalogo, saj sva vedeli, da komisija po predstavitvi naloge postavlja tudi vprašanja.

Nestrpno sva pričakovali jutro odhoda v Savudrijo. Pred šolo je bilo živahno, igrivo vzdušje. Najine sošolke in sošolci so šli na končni izlet, medve pa sva pred šolo "strašili" s kovčki. Mnogim sva morali razložiti, zakaj imava kovčke in kam greva. Gospod Niko Likar nas je odpeljal do avtocestne postaje Nanos in tu smo morale še kar nekaj časa čakati na avtobus iz Ljubljane. Toda bilo je prijetno: sonce, lahen vetrič, knjiga v roki in sončna očala... Manjkala sta le plaža in morje. Radovedni sva bili, s kom si bova delili sobo v Savudriji. Bili sta dekleti iz Nove Gorice. Po namestitvah v sobah in kosilu nas je čakal najtežji del našega "dopusta", ki sva si ga morali šele prislužiti. Naša šola je bila v četrti skupini z enajstimi drugimi šolami. Sodelovalo je kar 69 šol iz Slovenije in vsi so bili dobro pripravljeni. Prišli smo z namenom, da osvojimo zlato priznanje. Z mentorico smo nestrpno pričakovale predstavitev. Ko je prišla na vrsto naša šola, je tudi trema izginila in dobro sva opravili nalogo. Sledila so še vprašanja komisije, na primer: Zakaj smo se odločili za obravnavo obdobja, ko so Primorci živeli pod fašizmom?, Kako je nastala raziskovalna naloga?, Primerjajte zabavo mladih v današnjem času z zabavo, ki ste jo opisali v nalogi! Tudi na

zastavljena vprašanja sva odločno odgovarjali. Kljub dobro opravljeni predstavitvi, pa z mentorico nismo imele občutka, kakšno priznanje lahko pričakujemo: zlato, srebrno ali bronasto. Na podelitev priznanj smo morale še kar počakati. Medtem sva se šli zabavat na plažo in plavati, mentorica pa je morala ostati na sestanku z ostalimi mentorji.

Po kopanju je sledila podelitev priznanj. Prireditev je popestrila Šavrinka Rožana, ki je z zanimivo govorico in s prigodami iz življenja Šavrink lajšala napeto pričakovanje med učenci in mentorji. In končno podelitev priznanj. Našo šolo so poklicali nekje na sredini. Ko so izrekli ime naše šole in mentorice, sva se kar dvignili s sedežev. Bila so zlata priznanja! V mapi je bilo priznanje za vsakega izmed nas, ki smo sodelovali pri nalogi. Kar 45 priznanj. Za nagrado pa smo dobili tudi dve knjigi.

Naslednji dan smo si ogledali Umag. Imeli smo tudi nekaj časa zase. Ogledovale smo si stojnice, mentorica Ana pa nas je povabila na veliko jagodno sladoledno kupo. Po kosilu in "gasilskem" fotografiranju udeležencev srečanja mladih zgodovinarjev smo zapustili Savudrijo in se odpeljali proti Svetemu Petru, kjer smo si ogledali Tonino hišo in staro oljarno. Pot proti domu je v veselem vzdušju kar prehitro minila, še posebno, ker sva se spoprijateljili z vrstniki najinih let iz Domžal. Domov sicer nisva prišli zagoreli, zagotovo pa z lepimi spomini in zlatimi priznanji. Mogoče pa greva naslednjič spet. Bilo bi zabavno.

Tjaša Hrovat in Klara Koradin, 7. č razred

MLADINSKI PEVSKI ZBOR DOSEGEL SVOJ NAJVEČJI USPEH

Mladinski pevski zbor OŠ Draga Bajca Vipava se že vrsto let uvršča na državna tekmovanja in tam dosega visoke uvrstitve. Letos pa je zbor prejel najvišje priznanje doslej.

Dne 17. maja 2006 je v Zagorju potekalo tekmovanje pevskih zborov. Udeležil se ga je tudi Mladinski pevski zbor Osnovne šole Draga Bajca Vipava. V šoli smo se vsi zbrali ob 10. uri, zatem smo

Vipava, maj 2006

veselo odkorakali v pevsko sobo, kjer smo še predzadnjič osvežili naše pevsko znanje pred velikim nastopom. Vreme je bilo sončno, brez oblaka in tako je bilo tudi naše petje. Bili smo veseli, saj smo upoštevali vsa navodila naše zborovodkinje Zvonke Starc in tako naš tekmovalni program odpeli brezhibno. Sledila je vožnja z avtobusom vse do Zagorja.

Vožnja je dolga, a ob petju in smehu smo bili, kot bi mignil že v Trojanah, na našem priljubljenem postanku. Tam smo se okrepčali s tradicionalnim trojanskim krofom. In spet smo morali v avtobus in

nadaljevati pot. Pripeljali smo se v Zagorje in odšli v prostore, določene za tekmovanje. Odšli smo kar v dvorano, ki ni bila še natrpana s poslušalci, zato smo lahko v miru še enkrat ponovili naš program. Sledila je preobrazba našega zbora. Vsi smo se oblekli v temnejše hlače in pomladansko rumeno-oranžne majice, ki soustvarjajo našo novo podobo zbora. In že je prišla naša zborovodkinja in nas odpeljala na oder. Tam smo odpeli naš tekmovalni program po svojih najboljših močeh.

Po končanem uradnem delu smo si kar oddahnili, saj je bilo tekmovanje za nami. Nastopil pa je čas negotovosti, saj smo čakali na rezultate tekmovanja. Pojavljala so se vprašanja: Kako smo odpeli naš program? Smo bili dovolj nasmejani na odru? Kako stroga bo žirija? In še mnoga podobna vprašanja. Zatem pa smo lakoto naših želodčkov potešili v restavraciji z odlično večerjo. Napočil je čas, ko smo izvedeli rezultate. Napovedovalka je počasi brala rezultate. In zaslišali smo nekaj podobnega: "Mladinski pevski zbor Osnovne šole Draga Bajca Vipava prejme ZLATO priznanje za doseženih 87,7 točk. Čestitam!" V naša srca se je v hipu vselilo veselje ob takem uspehu. Bili smo neizmerno veseli in s pesmijo smo odšli na avtobus. Tam se je naše druženje nadaljevalo s petjem raznih zabavnih pesmi. Sledila je vožnja proti domu, vmes še postanek in že smo bili pred domačo osnovno šolo v Vipavi.

Anja Mislej

PRI ŽUPANU

15.6.06 je v prostorih vipavske občine potekal sprejem vseh učencev, ki so v preteklem šolskem letu dosegli odlične rezultate na različnih področjih. V spremstvu ravnateljic OŠ Vipava in Glasbene šole Vipava, smo se srečali z županom, ki nam je vsem čestital. Predvsem se je zanimal za ambicije in načrte v prihodnosti, posebej pa je namenil pozornost odhajajočim devetošolcem. Ob soku smo se pogovarjali o različnih dejavnostih, ki jih goji naša šola, za konec pa nam je župan zaželel predvsem odkritosrčnosti in poštenja v naslednjih letih.

Dobili smo tudi knjigo o banu dr. Marku Natlačenu, ki nam bo prišla prav v naslednjih letih šolanja.

Ana Ferfolja, 8. b

ŠOLA O SONCU

Učenci tretjih in četrtega razreda osemletke na OŠ Draga Bajca Vipava so pred odhodom v šolo v naravi opazovali in spoznavali vplive sončevega sevanja. Pod mentorstvom Marije Nabergoj, Damjane Černigoj in Zore Makovec so se v Šoli o soncu učili o nevarnostih sončenja, načinih zaščite kože in o tem pripravili razstavo: Sonce je NEVARNO. Zaščitni se DANES, da boš JUTRI zdrav in mladosten. Previdno soncu naproti!

Damjana Černigoj

VALETA V CUIO JANKA PREMRLA-VOJKA

Za devetošolce v CUIO Janka Premrla-Vojka v Vipavi je bil 15. junij poseben dan. Tega dne so namreč zaključili osnovnošolsko obveznost in se na valeti, sredi svojih najbližjih, poslovili od gojencev in vseh zaposlenih. Na to zaključno prireditev smo se pripravljali kar nekaj časa, saj smo želeli, da bi bil ta dan za vse čim bolj vesel in prijeten.

Da je bil to res lep dan, sta že v dopoldanskem času s koncertom poskrbeli in ustvarili prav posebno vzdušje pianistka Martina Batič in pevka Polona Furlan.

Ob 13. uri pa se je začela valeta. Po pozdravnem govoru gospe ravnateljice magistrice Erne Žgur Černigoj se je začel zabavni program s podelitvijo ključa osmošolcem. Le-tega naj bi si priborili s pravnimi odgovori na vprašanja. Preverjanje je potekalo približno tako kot igra VZEMI ALI PUSTI. Šaljiva vprašanja, ki so narekovala še bolj smešne odgovore, so ustvarjala zabavne situacije, ki so vzbujale nemalo smeha. Vendar so se osmošolci z znanjem izkazali in dobili tako želeni ključ. Nato je sledila podelitev spričeval, pohval in nagrad.

Po pevsko plesni točki devetošolcev so se ti zahvalili vsem, ki so v vseh letih njihovega šolanja pripomogli, da so postali to, kar so – vsak najboljši na svojem področju. Zahvalila pa se je tudi devetošolka Veronika, ki se je tega dne za vedno poslovila, saj se je skupaj s starši odločila, da po končanem obveznem šolanju ostane doma in se bo k nam vračala le kot obiskovalka. Ganljiva zahvala in občuteno zapeta pesem njene prijateljice je orosila marsikatero oko prisotnih v avli.

In, ker se nismo hoteli posloviti s solzami v očeh, smo za konec pripravili šaljiv prizor z naslovom Pri nas doma. Nasmejani smo uradni del zaključili, še bolj veselo pa je bilo na skupnem druženju še pozno popoldne.

»Dragi devetošolci,

z gospo Jelko sva ponosni na vas, saj ste se celo leto trudili, da bi bili čim boljši.

Sedaj zapuščate šolske klopi, pred vami se odpirajo nove poti, na katerih boste morali prav tako vztrajati in se truditi.

Srečno na poti odraščanja in ostanite vredni zaupanja, ki smo ga v vseh teh letih vzgajali v vas!«

Ivica Petrič in Jelka Kobal

DESET LET SKUPNIH DRUŽENJ

*NE HODI PRED MENOJ,
MORDA NE BOM SLEDIL.
NE HODI ZA MENOJ,
MORDA NE BOM VODIL.
HODI OB MENI.
IN MI BODI PRIJATELJ.*

A. Camus

Koliko vznemirjenja, pričakovanj, želja, pa tudi nelagodja, morda celo strahov med nas vnese novica, da se bo zgodilo nekaj novega, da se bomo srečali z nepoznanimi ljudmi. To se dogaja nam, odraslim.

Kaj pa otrokom, našim otrokom?

Predvsem veliko pričakovanje. Iz njihovih vprašanj lahko razberem še vznemirjenje, veselje, pri nekaterih tudi zadržanost.

Podobno se nam je dogajalo tudi pred desetimi leti, ko smo prvič gostili učence 4.a in 4.b razreda OŠ Milojke Štrukelj iz Nove Gorice z učiteljicama Ireno in Iris. Pripravili smo jim kulturni program in pokazali delo našega Centra. To se je dogajalo spomladi, na jesen pa smo dobili vabilo na Kostanjev piknik na njihovo šolo. Odzvali so se učenci našega 5. razreda. Pozdravu s kratkim kulturnim programom je sledilo druženje in skupne zaposlitve v razredu. Povedali so nam, da so na idejo o druženju z našimi otroki prišli ob prebiranju zgodbe Veveriček posebne sorte. Dodali so še, da so bili sprejema pri nas zelo veseli, da pa si bolj kot slavnostnega programa želijo neposrednih stikov in druženja med učenci.

Tako smo jih spomladi povabili spet mi. Na začetku smo to poimenovali Češnjev piknik, kasneje le še skupno druženje. Začeli smo tudi govoriti o naših prijateljih. Res je, da to prijateljstvo ne zadovoljuje strogih pravil, kdo je prijatelj, toda nam zadostuje, da lahko nekoga obiščemo in nam obisk vrne, da nam piše, čeprav mu ne znamo ali pozabimo odpisati. Kako lepo je, če te na invalidskem vozičku pelje vrstnik in namesto opozoril in navodil poslušáš tudi kaj simpatično neumnega.

Naše skupne aktivnosti so bile:

- družabne igre
- socialne igre
- igre v bazenu
- ročne zaposlitve s končnim izdelkom
- pohod na Stari grad
- orientacijski pohod po Vipavi
- plezanje po umetni plezalni steni
- sproščanje v Snoezelen kabinetu
- petje
- pogovor

Tako kot smo jim mi s ponosom ponudili prijetnosti našega bazena in plezalne stene ter Snoezelen kabineta, so nam v minulem letu oni ponudili čudovito druženje ob športnih igrah v novi telovadnici.

Malce začetne zadrege in opazovanja drug drugega, kmalu pa spoznavanje v slogu »podal mi je roko prijatelj« in vsi smo se veselo igrali.

Ko se danes oziram nazaj, se mi zdi kot bi časovni stroj zavrtil to desetletje. Vesela sem, da

se naša srečanja niso prekinila, ampak se nadgrajevala. Pokazala so, da je prag drugačnosti ob pravem vodenju in dobri volji lahko zelo nizek. Trajna prijateljstva se niso spletla, tako kot se med desetletniki tudi običajno ne. Ostali pa so spomini in če otroci še večkrat omenijo posameznike, doživetja, potem vem, da jim je bilo lepo, da so nekje skriti kamenčki mozaika, ki bo ostal. Sad desetletnega druženja je dozorel v četrtek, 11. maja na svečani skupni prireditvi, ki sta jo sklenila Ples prijateljev in skupaj zapeta pesem Prijateljja imam. Pred nami je novo desetletje.

Helena Kravos, spec. pedagog

Iz društev

NOVO PRITRKOVALSKO DRUŠTVO IVAN MERCINA

Povabilo mladim na poletno glasbeno šolo v Vipavskem Križu od 23.-30.7.2006

Prisrčen pozdrav!

Oglašam se iz Novega mesta, kjer z veseljem prebiramo Vipavski glas, ki nam prinaša vedno nove novice iz domačega kraja. Vsem tistim, ki živimo drugod po svetu, je v veliko veselje, ker smo prav prek njega zopet povezani z domačo grudo. Zahvaljujem se vsem, ki se trudite, da redno izhaja v tako lepo urejeni in lični obliki. Najbolj me veseli, ker moji otroci prav v njem najdejo stare običaje in modrosti naših prednikov.

Moj namen ni samo pohvala in zahvala, ampak tudi povabilo in razmislek o posebni ljubezni, ki me spremlja vse življenje. O nečem, česar ne vidimo, ampak vsak dan slišimo. Rad bi na kratko izrekel nekaj besed o zvonovih. Prav prek njih smo vsakodnevno povezani v molitvi, čaščenju, hvalnicah, vabilu, rojstvu in smrti. Zvon je posebno veliko glasbilo, ki je nameščeno v visokih cerkvenih stolpih - zvonikih (turnih).

Mogočni glasovi se dotaknejo duše prav vsakega. V naših cerkvah imajo prav ti glasniki velik pomen, saj vabijo k molitvi, druženju z Bogom. Vsi na to kar radi pozabimo, a ko jih ne slišimo, takrat se takoj zavemo, da nekaj manjka. Danes so nekdanjo častno delo zvonjenja mežnarjev, klučarjev prevzeli električni avtomati. Kljub temu zaradi mnogih starejših požrtvovalnih mojstrov tudi danes ni zamrla pesem, ki prihaja izpod mladih rok glasbenikov, ki z živo ljubeznijo in tradicijo gojijo pesem zvonov naših prednikov. Nobena vojna ali druga vihra časa jih ni ustavila. Te glasbenike imenujemo pritrkovalci. Da ne bom predolg. Več o delu in razvoju pritrkavana prinašajo dopisi v Cerkvenem glasbeniku in Klenkarskem glasu. Rad bi povabil vse mlade in starejše, ki imajo veselje, da bi se naučili te edinstvene veščine igranja na zvonove, da se udeležijo pritrkovalskih šol, ki jih prireja Nadškofija Ljubljana in PDDBK društvo. Skupaj se zavzemamo za ustanovitev novih društev, ki bodo prevzela napredek in razvoj. Pitrkovalci smo pred leti dobili enako možnost in strokovne pogoje izobraževanja kakor jih imajo cerkveni organisti. Postali smo cerkveni glasbeniki. Združili smo moči ter leta 2000 ustanovili prvo pritrkovalsko društvo in redno pritrkovalsko glasbeno šolo v Novem mestu in Ljubljani. Vsem mladim dekletom in fantom iz vse Slovenije smo omogočil, da se učijo pritrkavanja na poletnih glasbenih pritrkovalskih šolah. Te potekajo po različnih krajih. **Letos bo ta potekla v Vipavskem Križu od 23. do 30.7. za mlade skupine in posameznike.** Na šoli, ki jo obišče preko 100 mladih, se učimo in spoznamo glasbilo zvon, varnost v zvoniku, kdaj

Novi zvonovi v Vipavi 1972

Pritrkovalna poletna šola na Ligu nad Kanalom

slovesne zahvalne maše, po maši nam g. škof podeli spričevala in pohvale.

Vsi se zavedamo, da zvonovi potrebujejo ljudi, ki pravilno skrbijo zanje in igrajo nanje. Zvonovi so zelo dragi inštrumenti; brez pravilne rabe in vzdrževanja bodo propadli. Če Vam njihova mila pesem več ne sega do srca, če za slovesni praznik ne zapoje več ubrana melodija pritrkovalcev, vas prosimo, navdušite mlade, da se seznanijo in naučijo to edinstveno slovensko umetnost – da pritrkovalska molitev zvonov znova ponese blagoslov v naše župnije.

Ustanovitev novega pritrkovalskega društva

Prihajamo z veselo novico. V Sloveniji smo dobili še eno pritrkovalsko društvo, Pritrkovalsko društvo Ivan Mercina na Vipavskem. Naše društvo PDDBK je že nekaj časa spodbujalo in navduševalo primorske pritrkovalce, da ustanovijo svoje društvo. Enako pomagamo še ostalim trem pritrkovalskim društvom, ki se pripravljajo na ta slovesni dogodek ustanovitve.

Povabilu naših rojakov smo se z veseljem odzvali in v nedeljo, 22.1.2006 prisostvovali na ustanovnem sestanku v Ajdovščini.

Ob slovesnemu dogodku se je zbralo kakih 35 pritrkovalcev iz vseh krajev Vipavske doline. Razveseljivo je bilo videti mnogo mladih. Starejši so se posedli v zadnje klopi. Z veselimi obrazi so pozorno poslušali pozdravni govor duhovnika prof. Andreja Vovka. Predstavil je življenjepisa in delo Ivana Mercina, po katerem nosi novo društvo ime. Med drugim se je zahvalil kolavdatorju Marku Česnu za strokovno pomoč in ves trud, ki ga je vložil v razvoj pritrkovanja v Sloveniji in na Primorskem. Na koncu govora je še poudari pomen zvonov – saj z njimi vabimo k molitvi.

Prof. Andrej Vovk je predlagal delavno predsedstvo, ki je do potankosti predstavilo statut in namen ustanovitve društva. Pritrkovalci smo lahko vse to spremljali na projekciji, ki je bila res lepo urejena. Za tem so sledila imenovanja in glasovanje. Vsi prisotni so z dvigom rok potrdili sprejetje sklepov in listin. Predstavljeni so bili posamezni člani statuta in glavne naloge društva. Najvišji organ društva je skupščina, potem izvršilni odbor, ki ima od 6 do 15 članov. Predlagali so, da bi bil v tem odboru predstavnik iz vsake dekanije. Predsednik društva je hkrati tudi predsednik izvršilnega odbora. Član lahko postane vsak, ki podpiše izjavo, plačuje redno članarino in se zaveže, da bo spoštoval statut društva. Sedež društva bo v župnišču. Razprava se je ustavila pri mandatih. Nekateri so menili, da je najbolje, da se določi 1-letni mandat vsem organom. Predlagani člani posameznih teles društva so bili enoglasno sprejeti. Predstavili so še društveni žig. Novo

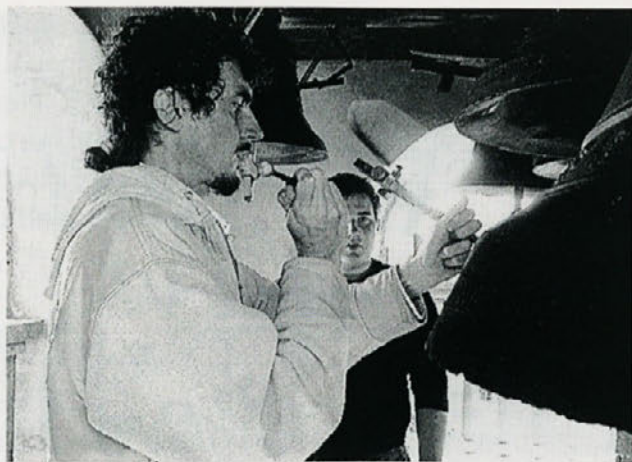
Ustanovni sestanek društva Ivana Mercina

izbrani, prvi predsednik pritrkovskega društva Ivan Mercina, g. Dušan Černigoj, je pozdravil vse prisotne.

Zahvalil se je za vložen trud in predstavil cilje za delo v tem letu. Še posebej se je zahvalil za vso pomoč društvu PDDBK. Prva taka slovesnost bo vseslovensko pritrkovsko srečanje na Gočah v počastitev 300 let starega, doma ulitega goškega zvona. Mnogi starejši pritrkovalci in duhovniki so izrazili čestitke in željo, da društvo začne na novo učiti mlade po župnijah.

Vsi so se strinjali, da je potrebno sodelovanje z Nadškofijsko Ljubljana in Pitrkovsko glasbeno šolo.

Po končanem rednem delu je sledila velika pogostitev vseh prisotnih. Ob pršutu in dobri vipavski kapljici je zadonela slovenska moška pritrkovska zborovska pesem.

Učitelj Marko pri uri kolavdacije v zvoniku

Predsednik PDDBK, ravnatelj PGŠ Marko Česen

POZDRAVNO PISMO G. DUŠANU ČERNIGOJU

Z veseljem pozdravljam sopritrkovalce na Primorskem in Vam v svoji skromni pomoči, da ustanovite društvo, čestitam. Pohvala gre predvsem Tebi, g. Dušan, moj dolgoletni prijatelj, ki si požrtvovalen pritrkovelec in velik ljubitelj zvonov. Hvala, ker si zbral okoli sebe toliko mladih in jih navdušil za pritrkovanje in novo društvo. Prilagam predloge za statut in pravila za društvo. Lepo ime ste izbrali (Pitrkovsko društvo Ivan Mercina) in naj vam bo v ponos in poduk ter zgled mladim, kakor je bil sam zvonoslovec Ivan. Tudi vi se zavzemajte za napredek in strokovnost in ga posnemajte, kajti prav on je po vsej Primorski omogočil nabavo prekrasnih bronastih zvonil, ki še danes, kljub temu, da so jih marsikje z elektrifikacijo uničili in zanemarili, prelepo ubrano pojejo. Drugod po Sloveniji pa še danes pojejo slaba dotrajana železna zvonila. Upoštevajmo njegove strokovne nasvete, saj je bil eden največjih zvonoznancev. Naj bo novo društvo gonilna sila in skrbni gospodar, ki ljubi in ceni delo naših prednikov in spodbuja mlade.

V kolikor bo v naših močeh, vam bom pomagal ter omogočil, da bodo društva pritrkovalcev sodelovala in se povezovala ter služila pritrkovalcem in škofiji.

Karkoli vas še zanima, vam rade volje pomagamo. Naše društvo ima že veliko raznih izkušenj, saj delujemo že 7. leto. V društvu nas je preko 180 članov. Ukvarjamo se z zakonodajo, šolanjem in prireditvami. Največji namen pa je prav povezovati ljudi, ki se trudijo za cerkev in zvonove. Mladi naj tudi na Primorskem dobijo možnost razvoja in napredka z novoustanovljenim društvom. Z veseljem zanimanjem bomo sledili Vašemu delu. Korajžno naprej! Vsak začetek je težaven, a skupaj ga lahko lažje premagamo.

Hvala za vaše zanimanje in nesebično delo. Naj pesem zvonov zaživi iz primorskih turnov izpod mladih pritrkovalcev v čast in slavo Božjo.

Kolavdator Marko Česen, zvonoslovec

POVABILO

Letos bomo na Gočah prvo nedeljo v septembru praznovali 300-letnico starosti bronastega zvona (udarni glas d1-3/16 - septimni). Kot zanimivost naj omenim, da je bil ulit kar doma za žegnom. Pritrkovalci se bomo zbrali iz vse Slovenije ter ob kulturnem programu in slovesnem večurnem pritrkovanju najboljših ekip, počastili ta pomemben praznik.

Vsi ljubitelji pritrkavanja, lepo vabljeni!

Goče - 300 let star zvon

LOVSKI PEVSKI ZBOR ZLATOROG IZ VIPAVE PRAZNOVAL 30 - LETNICO

Lovski pevski zbor Zlatorog iz Vipave letos praznuje 30-letnico delovanja.

Njegovi začetki segajo v jesen 1975, ko se je na zadnjem skupnem lovu na Nanosu rodila ideja o ustanovitvi lovskega pevskega zbora. Ideja se je kmalu razširila med lovce sosednjih lovskih družin in tako je prišlo do prvih vaj, na katere so prihajali lovci iz lovskih družin območja takratne občine Ajdovščina. Kot danes pravijo, so bili začetki precej zanesenjaški, saj so prve vaje potekale

v gostilni pri Krhnečki v Vipavi ali pa v kakšnem hramu. Brez uradne registracije je zbor že naslednjo pomlad zapel na tretjem srečanju Lovskih pevskih zborov Slovenije v Dekanih.

13. novembra 1976 je v takratnem Domu JNA potekala ustanovna skupščina zbora. Med podpisniki soustanovitelji so bile lovske družine iz območja takratne občine Ajdovščina, Lovska zveza Slovenije, Zveza lovskih družin Gorica ter preko 50 posameznih članov, ki so takrat že peli v zboru. Prvi predsednik je bil Milenko

Prvi javni nastop

Vodopivec, zborovodja pa Franc Župančič. Kasneje so zbor vodili še Leopold Černigoj, Stojan Koren in Peter Vidrih, ki sedaj vodi zbor.

Zbor je v začetku pel povečini lovske pesmi. Ker se je kvaliteta zbora dvigovala, so bile posebej za LPZ Zlatorog napisane pesmi, tudi Žareči ogenj, ki jo je priredil Franc Župančič, a je doživela svojo krstno izvedbo šele sedaj, po skoraj tridesetih letih. Repertoar so kasneje širili, tako da sedaj pojejo tako ljudske kot umetne pesmi, lovske in liturgične, ob raznih priložnostih.

V teh tridesetih letih se zbor lahko pohvali z nešteti pohvalami in nagradami, bilo je mnogo gostovanj doma in v tujini, dvakrat so organizirali srečanje slovenskih lovskih pevskih zborov in rogistov v Vipavi, vsa ta leta gostujejo na teh srečanjih v raznih krajih po Sloveniji, udeležujejo se tudi revije Primorska poje...

Trideset let delovanja LPZ Zlatorog so obeležili s slavnostnim koncertom, ki je bil v Kulturnem domu v Vipavi, v soboto, 20. maja letos. K sodelovanju so pritegnili tudi moška pevska zbora, s katerima vrsto let sodelujejo - Lovski pevski zbor Doberdob in Svetokriški iz Vipavskega Križa.

LPZ danes (Foto: Miloš Tutuš)

Na koncert so bili povabljeni vsi nekdanji pevci in simpatizerji zboru, tako da je bila dvorana polna. Obiskovalci so uživali v petju, obenem pa obujali spomine ob diaprojekcijah starih fotografij. Slavnostni govornik je bil Stane Ferjančič, glavni pobudnik za ustanovitev zboru. Na koncertu je predstavnica Javnega sklada za kulturne dejavnosti Ajdovščina podelila nekaterim pevcem bronasta, srebrna in zlata Gallusova priznanja, vseh skupaj jih je bilo kar 15. Nekaj pevcev poje v zboru že od samega začetka, torej 30 let. Predstavniki Lovske zveze Slovenije, g. Dušan Juh, je za tridesetletno delo in vztrajnost pri petju v Zlatorogu podelil Zlato plaketo za lovsko glasbeno kulturo pevcem Štefanu Božiču, Francu Slejku, Rajku Trohi, Juriju Luliku in Ladu Koradinu. Obenem je tako plaketo dobilo tudi samo društvo LPZ Zlatorog. V nagovoru je g. Juh pozdravil posebej tudi žene pevcev, ki so vsa ta leta podpirale in spodbujale svoje može k petju, in ki so jih pogrešale, ko so bile vaje in nastopi.

Društvena dejavnost pa ne bi živela tako dolgo, če zanjo ne bi delali s srcem in dušo. In tako so zapeli. Zlasti odmevne so bile zadnje tri skladbe, kjer sta na oder pristopila gostujoča zboru, ko je v dvorani zadonela kot zadnja, sedaj že ponarodela, Vodopivčeva Žabe.

Nadja Rodman Koradin

PROGRAMSKO VOLILNA SKUPŠČINA OBMOČNEGA ZDRUŽENJA RDEČEGA KRIŽA AJDOVŠČINA

Območno združenje Rdečega križa Ajdovščina je konec junija izvedlo programsko volilno skupščino.

Tega dne smo zaokrožili petletno obdobje in ocenili delo v tem času. Ponosni smo, da smo naredili vse, kar smo si v srednjeročnem planu zastavili in še več, naredili smo vse, kar smo zmogli. Pri delu je pomagalo veliko prostovoljcev, za njihovo pomoč smo jim iskreno hvaležni.

V tem obdobju so se zvrstile številne spremembe, katerim smo se morali prilagoditi. Nova merila, nove organizacijske zahteve so se zgodile na področju krvodajalstva. Vendar pa smo bili z novimi pristopi in metodami dela uspešni tudi na tem področju.

Družine in posamezniki se iz najrazličnejših razlogov znajdejo v težkih situacijah. In prav v zadnjem petletnem obdobju je veliko dogodkov vplivalo tudi na socialno stanje naših družin in posameznikov. Odpuščanja in brezposelnost sta povzročila številne krize, kar smo zaznali tudi pri nas, saj se je število prejemnikov stalne pomoči dvignilo kar za polovico. Kar 12 milijonov tolarjev je naše

območno združenje namenilo za najrazličnejše oblike pomoči, seveda vse za občane občin Ajdovščina in Vipava.

Zgodile so se številne naravne nesreče, tako v svetu kot tudi doma. Vedno smo se vključili v nacionalne humanitarne akcije, ki jih je organiziral Rdeči križ Slovenije. Izvedli pa smo tudi tri velike in zelo uspešne akcije na lokalnem nivoju. To so bile akcije za pomoč Logu pod Mangartom, Ker nam ni vseeno in Za topel dom.

Na letošnji skupščini smo izvedli tudi volitve. Svoje zelo uspešno delo je zaključil dosedanji predsednik Anton Žagar, ki pa še vedno ostaja naš sodelavec in zvest ideji, ki jo je 1859. leta zasnoval Henry Dunant.

Predsedovanje za naslednje štiriletno obdobje je prevzela dolgoletna prostovoljka gospa Vera Kodrič. V delo Rdečega križa je vpeta že polnih petindvajset let, še bolj se prostovoljnemu delu posveča v zadnjem desetletju, odkar je upokojena. » Ne smemo se izgovarjati, da nimamo časa. Čas si je treba vzeti in šele naša pomoč, dejanje, pa če gre zgolj za drobne pozornosti, lahko človeku nekaj vrne, lahko mu prinese drobno zadovoljstvo, majhno srečo. Če je teh srečij veliko, je lahko naše življenje lepše, bogatejše in srečnejše. », je svoje misli ob izvolitvi strnila nova predsednica.

Vse ugotovitve skupščine lahko zaokrožimo z mislijo, da smo ponosni, da smo naredili veliko dobrega za občane naših dveh občin, da smo ohranili marsikateri otroški nasmeh, razbremenili skrb marsikaterega starša in skrajšali marsikatero dolgo urico osamljenosti. Še naprej se bomo trudili, da smo vedno, ko zaboli življenje.

Bivši predsednik Anton Žagar in nova predsednica Vera Kodrič

Območno združenje RK Ajdovščina

ZA DOM IN DRUŽINO

ISKRICE

Pričakovanje, ki se oddaljuje, stiska srce, upanje, ki prihaja, pa je drevo življenja.

Mir je dom, dom vseh, Ta ne bo mogel zavladati na svetu, dokler se ne bo nastanil v človeškem srcu.

Človek ni velik po tem, kar ima, človek je velik po tem, kar je.

Kdor išče dogodivščine, ne najde vedno le prijetnih.

Danes ni tako zelo pomembno, kje smo, ampak v katero smer se gibljemo.

Učiti se moramo videti stisko drugega in pomagati tako, da ga pri tem ne prizadenemo. Učiti pa se moramo tudi priznati svojo stisko in prositi za pomoč.

Resnično človekovo bogastvo je vse, kar je dobrega naredil.

Ni nujno, da je dolžnost dolgočasna. Ljubezen jo lahko naredi čudovito in jo napolni z življenjem.

Najboljše, kar lahko daš sovražniku, je odpuščanje.

Ne trudi se, da bi postal uspešen. Raje postani vreden spoštovanja.

NAŠA ZVESTA BRALKA MILENA KOBAL

Med zvestimi bralci Vipavskega glasa je tudi gospa Milena Kobal, rojena v Vipavi, po domače pri K'buolovih. Od davnega leta 1947 živi v Italiji, v vasi Kroglje nad Dolino pri Trstu. Kadar le more, obiše rodno Vipavo. Z njo jo tesno povezuje tudi naše glasilo. Sama pravi, da je dan, ko jo obiše poštar z Vipavskim glasom, zanjo posebej vesel dan, skoraj praznik. Zato ji želim trdnega zdravja, da bi še dolgo lahko brala naš list iz rodne Vipave, ki ga zvesto tudi denarno podpira. Od leta 1947 je naročena tudi na Katoliški glas, sedaj Novi glas. Letos je dočakala lepa jubileja obeh listov, ki jo obiščeta na njenem domu v Krogljah: 60-letnico izhajanja slovenskega časopisa v zamejstvu in 20-letnico izhajanja Vipavskega glasa. Vsaka novica iz Vipave jo razveseli, kjerkoli jo že prebere. Ob vsakokratnem obisku rodne Vipave jo živo spremljajo spomini na njeno mladost. Leto 1947 je bilo zanjo usodno. Zapustila je svoj rodni dom in domače in v težkih časih odšla od doma. O tem tako pripoveduje:

“Leta 1947 sem se poročila v Gorici. Tam je takrat bival moj mož Rafael Cisera, domačin iz Vipave. Nekaj časa sva drug drugega obiskovala, nakar so mi na meji rekli, da je tega dovolj, da se moram odločiti, kje bom za stalno živela. In tako sem se *na štop* istega leta korajžno odpravila k njemu in zapustila Vipavo. Sledilo je življenje za železno zaveso. Dolgih 12 let nisem smela domov na obisk. Po dveh letih življenja v Gorici sva si z možem kupila hišico v Krogljah, jo preuredila, dobila otroke in tu tudi jaz sedaj živim. Sem že dolgo vdova. V hiši živi še sin z družino. Sedaj se imam dobro, le starost je tu. Ko sva z možem začela skupno pot, sva imela pred seboj in za seboj samo cesto. Po vojni je bila velika revščina. Takrat nas je bilo dosti Slovencev, tako v Gorici, kakor tudi v Krogljah. Sedaj nas je mnogo manj, se že iščemo. Še dobro, da prideta k meni Novi glas in Vipavski glas in mi delata družbo na stara leta.”

Gospa Milena Kobal Cisera s pravnukinjo Silvijo

Z gospo Mileno smo bili v Vipavi skoraj sosedje. Doma so imeli kolarsko delavnico. Njen oče je bil velik domoljub, zato je bilo njegovo veselje ob razpadu Italije septembra leta 1943 še toliko večje. Vsem ga je hotel pokazati. Iz tistih časov je zanimiva njegova zgodba o slovenski zastavi. Zato sem gospo Mileno zaprosila, naj mi jo pove.

“Tega dogodka se dobro spominjam. Oče je takrat v Možetovi trgovini na sedanjem Ruštovem trgu v Vipavi dobil v dar tri peče metražnega blaga v barvah slovenske zastave. Doma sem iz tega sešila 12m dolgo zastavo. Oče jo je hotel 9. septembra 1943 nesti v zvonik vipavske cerkve in jo tam izobesiti. Pred vhodom ga je ustavil karabinjer in mu svetoval, naj s tem počaka vsaj še nekaj dni, da se italijanska vojska umakne. Poznala sta se. On pa od veselja preprosto ni mogel več čakati in je zastavo še isti dan obesil na vrh zvonika. Zastava takrat še ni imela zvezde. Tako je pozdravila partizane, ko so prišli v Vipavo. Po nekaj dneh so zastavo sneli in jo prinesli k nam domov. Takrat nam je vsak meter blaga pomenil veliko bogastvo. Zastavo sem malo skrajšala in iz ostalega blaga sešila lepo oblekico punčki, stari leto in pol. In ta punčka si bila ti, Magda. Oblekico sem sešila tako, da so bile barve v zaporedju slovenske zastave. Oblekli smo te in s tvojimi domačimi odšli na vipavski trg pred Lanthierijevo palačo, kjer smo dočakali prihod vipavskih deklet in žena iz internacije v južni Italiji. Iz Postojne so jih s kamionom pripeljali proti koncu septembra 1943. Tudi tvoja mama je med drugimi stopila iz kamiona. Hotela te je objeti po mnogih mesecih

odsotnosti, a ti nisi hotela k njej. Nisi je več poznala. Zate je bila tujka. Namesto veselega snidenja so po njenih in tvojih licih tekle solze.”

Spomin na ta dogodek naju z gospo Mileno še tesneje povezuje. Hvaležna sem ji za to njeno pripoved. Kot mlado dekle je bila takrat pred Lanthierijevo palačo tudi domačinka Alda Posavec, roj. Kete iz Vipave. Spominja se pesmi *Oh, kako je dolga, dolga pot...*, ki sta jo zapeli v duetu zapornici ga. Pavla Jirak in Olga Bajc. Ko se je zaslišalo petje, je vse utihnilo. S to pesmijo so interniranke izpovedale svoja občutja ob srečnem koncu te dolge, dolge poti do doma.

Slovenci radi pojemo ob veselih in žalostnih dogodkih v življenju. Pesem je močnejša od besed. In tako je bilo tudi takrat.

Magda Rodman

IZPOLNILA SE MU JE VELIKA ŽELJA STANKO SI JE KUPIL FOVČ

Otroci so danes polni želja, takih in drugačnih. Čim stopimo z njimi v trgovino, nam že hitijo pripovedovati, kaj vse bi radi imeli. Mamice peljejo celo do polic in pokažejo na stvari, zavite v barvne papirčke s tujimi napisi, ki kaj hitro izginejo v želodček ali pa jih kako drugače »odložijo«. Na izpolnjene želje hitro pozabijo in ta zgodba se kar naprej ponavlja.

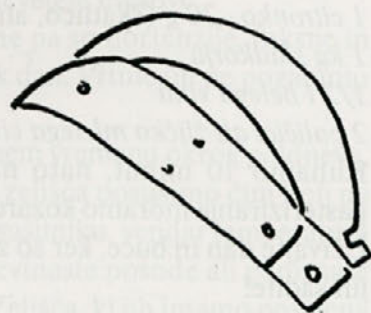
Pred rojstno hišo pri Bizjakovih na Gradišču pri Vipavi leta 1915. Na pragu stoji mati Ihana, ob njej sedita Stanko in sestra Marička. Ob prvem vojaku stoji mamina sestra, ob jerbasu pa hišna dekla.

sadje za *sušje*. Pripravi bi si vrbove vejice in iz njih spletel košaro. Tudi trte bi lahko obrezoval. V svoji domišljiji je že videl vodni mlinček, kako se vrti na studencu ob hiši. In kasneje bi z njim vstopil v fantovsko družbo.

In velika želja se mu je izpolnila. Potruditi pa se je moral tudi sam. Očetu je hodil v Vipavo kupovat tobak *comune*, iz katerega je oče sam izdeloval cigarete. Zavitek tobaka je takrat stal 1 liro in 20 *čentežimov*. Tako je vsakokrat ostal kakšen drobiž, ki mu ga je oče podaril. Ves podarjeni drobiž je skrbno varčeval. Med tem je šel v trgovino k Bratovšu in si ogledal zanimiv *fovč*, ki je imel lep lesen ročaj in tudi vzmet za zapiranje. Stal je 2 liri in 60 *čentežimov*. Trgovec Bratovš mu ga je dal celo na stran in domenila sta se, da ga bo Stanko prišel kupit, ko bo imel dovolj denarja. To se je zgodilo, ko mu je oče dodal še zadnjih manjkajočih 10

V letih, ko je otroštvo preživel Stanko Bizjak z Gradišča pri Vipavi, pa ni bilo tako. Imel je eno samo veliko željo in dolgo je tuhtal, kako bi jo uresničil. Želel je imeti tapravi vipavski

fovč, takega, ki ga je napravil Tekc iz Vrhpolja. Prodajali so ga pri Bratovšu v Vipavi in na vseh vipavskih sejnih. Dolgo si ga je hodil ogledovat in samo njega je videl na polici. Druge stvari ga niso zanimale. Imeti tak *fovč* je fantiču pomenilo pravi zaklad. Brez njega ni mogel v *bendimo*, na paši pa mu je bilo dolgčas. O njem je sanjal. Koliko lepih stvari bi si z njim ustvaril! Izdelal bi si piščal. Z njim bi lahko cepil sadno drevje. Rezal bi kruh in

Fovč

Stanko v partizanski uniformi v Ajdovščini leta 1950

čentežimov. Ves srečen je stekel v Vipavo in si kupil to čudežno rezilce. Zmeraj ga je imel pri sebi, ko je gnal živino na pašo. Nekoč pa ga je pozabil v gozdu, daleč od doma. To je bilo na požganini v pivškem gozdu, ko je nabiral maline. Sedel je na tleh in jedel, ko je začelo grmeti. V naglici ga je pozabil na tleh. Od doma do tu je bilo predaleč. Samo v eno smer bi po stezah moral hoditi 4 ure.

Kljub nesrečnemu koncu ni te svoje velike izpolnjene želje nikoli pozabil. Nosil jo je v sebi. Osrečila ga je za vse življenje. O svojem *fovču* mi je živo pripovedoval še leto pred smrtjo.

Gospod Stanko Bizjak je bil rojen leta 1913 na Gradišču pri Vipavi, umrl pa je leta 1998.

Danes se lahko vprašamo, kako dolgo so srečni naši otroci, ko jim izpolnimo vsak dan kakšno željo ali pa morda celo več. Zavitek odvijemo, svetleči papir zavržejo, vsebino stlačijo v usta

ali igračko kmalu uničijo in s tem je vseh radosti konec. Ob vsem tem pa ostajajo nepotešeni in brez ustvarjalne domišljije. Še huje pa je, da se jim za izpolnitev želja ni treba nič potruditi.

Magda Rodman

Slovarček narečnih besed:

fovč - nož z zakrivljenim rezilom, *pipec*

bendima - trgatev na Vipavskem

tobak comune - tobak najcenejše vrste

čentežim - stotina italijanske lire

sušje - rezine posušenega sadja

Buče, bučke

Najprej moram spregovoriti o vipavskih navadah pri prehranjevanju z bučami. Navad sploh ni bilo, ker so z bučami krmili v glavnem prašiče. Edina za človeka užitna stvar so bila semena buč, "bučke". Te smo, preden so buče pojedli prašiči, pobrali, jih posušili in se z njimi sladkali.

Pred približno tridesetimi leti so bučke že jedli moji sosede. Tega se dobro spomnim, imenovali so jih cuketi in so bile zelo dobre. Ko sem svoji mami omenila, da bi jih lahko jedli tudi mi, mi je odvrnila, da je to hrana za prašiče. Zdaj se piše leto 2006 in buče vseh vrst so v modi in na mnogo načinov jih lahko pripravimo. Seveda, za nas, ljudi. (Mislim, da jih zdaj prašiči bolj malo vidijo.) Tokrat vam bom napisala recept, ki mi ga je dala sestra. Tako vložene bučke so zelo okusne, spominjajo na ananas, so poceni in pozimi nam zelo prav pridejo. Poskusite.

Kompot iz bučk

2 kg bučk (ni nujno, da so zelo mlade, srednje debele naj bodo) olupljenih in zrezanih na kocke damo v skledo in prilijemo le toliko vode, da so prekrite. Pustimo čez noč in nato dodamo:

1 citronko - 20 g (škatico, ali vrečko)

1 kg sladkorja

1/2 l belega vina

2 paličici ali žličko mletega cimeta

Kuhamo 10 minut, nato napolnimo kozarce in pasteriziramo. Pri vročem polnjenju brez pasteriziranja moramo kozarce takoj nepredušno zapreti. Meni se tako polnjen kompot ni pokvaril. Uživatej dan in buče, ker so zelo zdrave, poceni za tiste, ki jih kupujete in hitro rastejo, za tiste, ki jih sadite!

Zina

VAŠ VRTIČEK

Letos smo iz zime prestopili kar v poletje – ali ne, dragi ljubitelji vrtnarjenja?

Konec meseca maja je bil še mraz in sneg, sredi junija pa žgoče sonce, vročina in suša. Ljudje, živali in rastline se kar težko privajamo na tako korenite spremembe, vendar nam lahko tudi vroče poletje prinese veliko dobrega.

Poletje je čas počitnic in dopustov. Otroci in starši več časa preživijo skupaj, bodisi doma pri delu na vrtu ali v planinah in na morju.

V sadovnjakih in vinogradih je zaradi toplega sonca sadje in grozdje slajše in okusnejše. Na zelenjavnem vrtu nam dajo rastline, ki imajo rade toploto, obilnejši pridelek. Biovrt zahteva v tej vročini od nas skrbnejšo nego. Veliko časa porabimo poleti za zalivanje. Zalivamo zgodaj zjutraj ali zvečer, ko se rastline in tla ohladijo.

Vrt temeljito zalijemo dva- do trikrat na teden, drugače rastline razvijejo korenine pri vrhu in so tako še bolj občutljive na sušo. Nekatera zelenjava ne prenese zalivanja po listih, zato ji dodajamo vodo pri tleh. S postano vodo in pri zemlji zalivamo rože, kumare, fižol, papriko, paradižnik in jajčevce. Te rastline nam bodo hvaležne tudi za zastirko iz sena ali slame. Okrog okrasnih rastlin pa lahko naredimo zastirko iz lubja. Zastirka ohranja vlažnost ter rahlja zemljo in preprečuje gnitje plodov, glivična obolenja in vzpostavlja ravnovesje v tleh.

Po listih lahko zalivamo rdečo peso, solato, radič, peteršilj, blitvo, korenje, zelje, špinačo itd. Solata in radič bosta mehkejša in okusnejša, če ju zalivamo, ko sije sonce. Rastline, ki imajo veliko vode, pred zastiranjem temeljito zasujemo s prstjo – okopljemo.

Paradižniku redno odstranjujemo odvečne vršičke, ki jih lahko pustimo kar na tleh kot zastirko. V poletnem času sadje, zelenjavo in rože škropimo proti boleznim in škodljivcem s čajnimi pripravki (glej VG št. 71).

Zelenjavo in rože je potrebno dognojevati s pripravki iz koprive, gabeza, zelišč ali s tekočim gnojem in kompostno brozgo.

Gnojilo iz gabeza naredimo podobno kot iz kopriv. 1 kg gabezovega listja namočimo v 10 l vode in pustimo v posodi približno en teden. Za vse pripravke velja, da jih moramo vsaj enkrat na teden premešati in so zreli takrat, ko tekočina potemni in se več ne peni. Ko je pripravek narejen, ga precedimo in na 1 l gnojila dodamo še 10 l vode. Gabezove liste lahko mešamo tudi s koprivami. Tekoči gnoj naredimo tako, da goveje, kokošje ali konjske iztrebke namočimo v sodu z vodo v razmerju 1:10. Gnoj je lahko svež ali posušen. Zelo je koristno, če mu dodamo še zelišča, kot so: preslica, majaron, poprova meta, kopriva, kamilica, regratovi cvetovi itd. Gnojnico redčimo tudi v razmerju 1:10 in z njo zalivamo rastline v oblačnem vremenu in na vlažno zemljo. Nikoli takega gnojila ne polivamo po listih zaradi ožiga. Vsi pripravki, ki jih delamo doma, imajo neprijeten vonj, zato jim dodamo kameno moko ali izvleček iz baldrijanovih cvetov. Pripravke delamo v lesenih ali plastičnih posodah in pokrite shranimo tako, da jih lahko uporabljamo čez celo rastno obdobje. Naravna gnojila povečujejo rast in varujejo rastline pred boleznimi. Prednost takega gnojenja je v tem, da je naravno, prijaznejše okolju, pridelana hrana pa je bolj zdrava in okusnejša. Rastline, kot so: česen, čebula, grah in fižol teh naravnih gnojil, ki so obogatena z dušikom, ne prenašajo.

V tej vročini moramo poskrbeti tudi za rastline v okrasnem vrtu, na balkonih in terasah. Redno jih moramo zalivati, dognojevati, rahljati zemljo in odstranjevati odcvetele cvetove.

Večino okrasnih rastlin zalivamo tudi dva- do trikrat na teden, izjeme pa so hortenzije, fuksije in vodenke, ki spadajo med »žejne« rože, zato jih temeljito zalivamo vsak dan. Vrtnicam ne pozabimo nasuti zastirko iz komposta ali starega hlevskega gnoja.

Julija in avgusta nabiramo zdravilna zelišča. Zelišča pobiramo v sončnem vremenu okrog poldneva, ker takrat vsebujejo največ eteričnih olj in zdravilnih snovi. Nabrana zelišča posušimo čim bolj na hitro na zračnem in senčnem prostoru. Lahko jih posušimo tudi v biosušilniku, vendar temperatura ne sme presegati 50°C. Po sušenju zelišča spravimo v steklene, pločevinaste posode ali papirnate vrečke. Označimo, katera zelišča so v posodi in kdaj smo jih nabrali. Zelišča, ki jih imamo posajena

doma, niso zahtevna glede tal in zalivanja. Potrebujejo samo sončno mesto in obrezovanje. Lep zeliščni nasad je okras vsakega vrta.

Dragi ljubitelji biovrtinarjenja. Na koncu Vam vedno napišem še nasvet za varstvo rastlin. Tokrat pa sem se odločila, da Vam napišem recept za varstvo Vašega zdravja. V zimskih dneh se bomo obvarovali prehlada, obenem pa se še malo posladkali.

ŽAJBLJEV LIKER

100 listov žajblja

1 kg domačega medu

1 l žganja

Žajbljeve liste, med in žganje damo v steklen kozarec in pokritega postavimo na sonce vsaj 6 tednov. Tekočino precedimo, nalijemo v steklenice in jo uporabljamo po potrebi.

Veliko užitkov in dobrih uspehov na vrtu Vam želim!

Marija Bajec

OBVESTILO

Ob 20-letnici izhajanja Vipavskega glasa smo izdali abecedno kazalo vseh prispevkov po naslovih od 1. do 75. številke. Pripravila ga je ga. Janja Irgl, nekdanja knjižničarka. Kazalo je izšlo v klasični in elektronski obliki. Kupite ga lahko v pisarni KS Vipava. Cena je 500 SIT.

UO

PISALI SO NAM

Bernard Rehar, Francija

Iz String Wendela se nam je oglasil g. Bernard in nam čestital ob 20-letnici izhajanja Vipavskega glasa. V pismu tudi obuja spomine na leta med 2. sv. vojno in po njej (1944-45) v Vipavi. Spominja se, da je v tistem času v Vipavi izhajal list s podobnim imenom - Vipavec. Izhajal je le nekaj mesecev vsakih 14 dni in prinašal novice iz Vipave. Tiskali so ga v hiši nasproti stare lekarne, kjer je bila tudi majhna knjigarna.

Nada Kostanjevic, Ajdovščina

Spet nam je pisala ga. Nada in nas spomnila, da je tudi vipavska skupina "Vera in luč" praznovala svojo 20-letnico delovanja.

ZA RAZVEDRILO

KRIŽANKA

	SESTAVIL VLADIMIR ANŽEL	PRISTANIŠČE V EGIPTU (PREKOP)	POMLADNI MESEC		NAUK O POSEBNI ZDRAVLJNI PRIHRANI	MEŠANA SOLATA	RAZLIČNA SOGLASNIKA	GORSKI REŠEVALNI ČOLN	MODEKNA ZVRST PLESA
	SILVESTER AMBROŽIČ			NEKD. POBIR. DAVKOV					
	ŽIGA CURK			NOGOMETNI KLUB					
								IVAN PRINCES	
							ORGAN VIDA		
	SREDNJA ŠOLA		OSEBNI ZAIMEK	ZMAGO IVANC		POČELO TACIZMA			
	AVT. OZN. ANCONE			NEVARNA BOLEZEN		JOŽE PAPEŽ		LEKARNAR	
STVARITELJ, TVOREC				REDKO ŽENSKO IME					SLOVENSKA TISKOVNA AGENCIJA
DRUGAČEN, RAZLIČEN					PETER TROŠT		GRŠ. BOGIN. RODOVITN.		
					NOVOMEŠKI ŠKOF		VRSTA PSA		
	TONE FORNEZZI		KRAJ PRI PTUJU			IZIDOR, SEMEŃIČ		OTON TURK	
			PLAN, ORIS					AKADEMIK, DR. STANKO	
	IME ANGLEŠ. PISATELJA SMITHA			SILVA LAVREŃIČ		KRASTAČA			
				GRŠK. PILOZ. ŠOLA		PRIMORSKA JED			
	ŠTRIK	ZAČETEK OBSTAJANJA							VEZNIK
		BOGASTVO GOZDOV							
VALTER LIKAR		BERILO					OBLIKA IMENAANA		
		ITALJANSKI VELETOK					LATINSKI VEZNIK		
REPRO- DUKCIJSKI MATERIAL									
ZNESEK, SUMA					PERJE PRI REPI		ŽIVLJENJSKA TEKOČINA		

Rešitev križanke iz 76. številke VG:

VODORAVNO: smog, uš, **spomenik padlim**, Ob, kreg, Oto, Iterbij, JPL, jarek, stolica, boks, roževina, ulov, preča, vilice, IB, nprav, Batič, carinarna, ena, areka, čar, var

NAVPIČNO: srpica, torbar, **Jože**, RE, **Plečnik**, SP, livarna, spak, CI, aa, modrijan, vrč, omleta, AV, Na, Geiger, Ibar, NM, Rebula, ui, obkolitev, Škoti, kocina, boj, svečar

PRISPEVKI ZA VIPAVSKI GLAS OD 30.3.2006 DO 30.6.2006

Barbara Benčina	Avstralija	7.000 SIT
Marijanca Blažič	Švedska	7.200 SIT
Marija Božič	Gradišče	2.000 SIT
Mara Bratina	Ljubljana	3.000 SIT
Majda Clemenž	Ljubljana	2.000 SIT
Branko Čakarmiš	Ljubljana	5.000 SIT
Ljuba Demšar	Škofja Loka	5.000 SIT
Mirko Fabčič	Švica	4.000 SIT
Anka Ferjančič	Budanje	5.000 SIT
Andrej Gomizelj	Šempeter	30.000 SIT
Neva Gorjanc	Sajevče	1.000 SIT
Franc Rado Jelerčič	Nova Gorica	2.000 SIT
Božidar Kalc	Na Produ 11	1.000 SIT
Cvetka in Andrej Kobal	Podkraj	5.000 SIT
Kodelja	Grabrijanova 6a	2.000 SIT
Darko Krapež	Ozeljan	5.000 SIT
Ana Lavrenčič	Opčine	5.000 SIT
Tilka Malik	Gradišče	1.500 SIT
Bernarda Mihalj	Nova Gorica	2.000 SIT
NN		3.000 SIT
Olga Podobnik	Ljubljana	5.000 SIT
Metka Povše	Ljubljana	3.000 SIT
Marta Prokopovič	Ljubljana	2.000 SIT
Danica Rehar	Gregorčičeva 2	3.000 SIT
Silva Roblek	Britof	2.000 SIT
Anica Rondič	Slap	700 SIT
Lejla Sancin	Trst	5.000 SIT
Martin Silvester	Ljubljana	2.000 SIT
Majda Štefin	Vojana Reharja 18	4.000 SIT
Cvetka Šulin	Nova Gorica	5.000 SIT
Ivan Tomažič	Glavni trg	2.000 SIT
Margerita Tratnik	Beblerjeva 37	2.500 SIT
Jožko in Mara Virant	Vojkova 3	5.000 SIT
Helena Žvanut	Glavni trg 9	1.000 SIT
Skupaj		139.900 SIT

Vsem se najlepše zahvaljujemo!

Svoje prispevke lahko nakažete tudi na TRR *KS Vipava* 01336-6450860755
s pripisom ZA VIPAVSKI GLAS.

VIPAVSKI GLAS - glasilo KRAJEVNE SKUPNOSTI VIPAVA
JULIJ 2006
700 izvodov

Uredniški odbor:

Gizela Furlan - urednica, Magda Rodman, Vladimir Anžel, Boris Ličen in Breda Butinar - lektorica

Sodelovali so še: Sonja Groznik, Tomaž Pavšič, Aleksandra Pavšič Milost, Lilijana Furlan, Jurij Rosa, Vida Babič, Andreja Gregorič, Mateja Premrl, Metka Krampf, Urška Primožič, Andreja Premrl, Alenka Nusdorfer Bizjak, Ana Kobal, Klara Koradin, Tjaša Horvat, Anja Mislej, Ana Ferfolja, Damjana Černigoj, Vasja Prelec, Ivica Petrič, Jelka Kobal, Helena Kravos, Mark Česen, Nadja Rodman Koradin, Zina, Marija Bajec,

Pisne prispevke lahko pošljete na e-naslov: vipavski.glas@gmail.com

VSEBINA

Zgodilo se je pred 15. leti	stran 1
<i>Iz naše preteklosti</i>	
Gregorčičevo leto 2006	stran 2
Hranilnica in posojilnica v Vipavi od leta 1896 do 1948	stran 5
Hranilnica Vipava od 1948 do danes stran 11	
Nanos - gora upora stran 12	
<i>Predstavljamo vam</i>	
Pesnik Fran Žgur - vipavski slavček (5. del)	stran 13
<i>Iz naše KS</i>	
Iz dela KS Vipava	stran 15
Novo cerkveno dvorišče - velika pridobitev za Vipavo	stran 15
<i>Iz naše občine</i>	
Občinska priznanja za leto 2006	stran 16
Program »Imago Sloveniae - Podoba Slovenije« 2006	stran 18
Obisk predstavnikov iz francoskega mesta Lumbin	stran 19
<i>Iz ustanov in društev</i>	
<i>Iz ŠGV</i>	
Iz dela Škofijske gimnazije Vipava... ..	stran 19
Poslednji ples	stran 20
Slovo od srednješolskih klopi	stran 21
Igralci navdušili	stran 21
Eksorcist v dijaškem domu	stran 22
Literarni krožek Slomškove gimnazije na obisku	stran 22
Ekskurzija nižjih letnikov	stran 23
Dosežki s tekmovanj	stran 23
Zaključna prireditev	stran 24
<i>Iz OŠ</i>	
Ob koncu šolskega leta	stran 25
Pri pouku z mislimi na severu, vzhodu in jugu Evrope	stran 26
Ob dnevu Evrope	stran 27
Gremo na ples - zlata raziskovalna naloga mladih zgodovinarjev	stran 28
Na »službenem potovanju« v Savudriji	stran 31
Mladinski pevski zbor dosegel svoj največji uspeh	stran 32
Pri županu	stran 33
Šola o soncu	stran 33
<i>Iz CUIO</i>	
Valeta v CUIO Janka Premrla Vojka	stran 34
Deset let skupnih druženj	stran 34
<i>Iz društev</i>	
Novo pritrkovalno društvo Ivan Mercina	stran 36
Lovski pevski zbor Zlatorog iz Vipave praznoval 30-letnico	stran 39
Programsko volilna skupščina Območnega združenja RK Ajdovščina	stran 40
<i>Za dom in družino</i>	
Iskrice	stran 41
Naša zvesta bralka Milena Kobal	stran 42
Izpolnila se mu je velika želja - Stanko si je kupil fovč	stran 43
Buče, bučke	stran 44
Vaš vrtiček	stran 45
Obvestilo	stran 46
Pisali so nam	stran 46
<i>Za razvedrilo</i>	
Križanka	stran 47

Ajdovščina

SP 0

VIPAUSKI

2006

352.9(497.4 Vipava)

0102000,77

LAVRICEVA KNJIZNICA

COBISS

